

17/100
4

Kaşe

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

+7

EKİM 1970

İÇİNDEKİLER :

- Sarıgöl - Dömeke Savaşı'nda Türk Mucizesi. Osman SAYGI
Bir Atasözümüzdeki Değişiklik Kerim YUND
Ertuşi Aşireti'nde Evlenme Törenleri Esin YAZGAÇ
İzmit Gecesi Geleneği Üzerine. Muzaffer UYGUNER
Fransa'da VVF, VVT ve Occaj'da Türk Folk Dans Gösterileri, Çora HİNÇER
Pir Sultan Abdal'ın Mezarı. Mehmet Hilmi GÜR
İzmir Turizm ve Folklor Derneği Grubu Fransa'da. Bora HİNÇER
Hatay'da Hikmet-ül Lokman Kitapları (2). Dr. Edip KIZILDAĞLI
Uluslar Arası Confolens Festivaline B. Halkevi Katıldı. İhsan HİNÇER
Van Duaları (1). Erol KAYA
Türk Folklor Kurumu Hollanda'da Başarı Kazandı. Mehmet YALÇIN
Fransızlar Halk Oyunlarımız İçin Neler Söyledi. Süheyl UÇANER
İhsan Mermerci Lisesi Elemanlarımızın Hollanda'daki Zaferi. TFA
Erzincan Mânileri Hüseyin SÖNMEZ
Beşinci Âşıklar Bayramı Konya'da yapıldı, TFA

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 255

KURUŞ: 125

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

289

mmm! sana'lı bir dilim nefistir...

Çocuklarımız üstün lezzetli Sana'ya hayırlılar.

Üstün lezzetli Sana'da, taze pastörize süt vardır, mevcuttur. Bundan dolayı Sana kıymetli bir En saf nebati yağlarla hazırlanan Sana'da ay enerji kaynağı ve üstün lezzetli, mükemmel rica vücudunda elzem olan A ve D vitaminleri bir gelmektedir.

sizin için çalışıyorlar :

Evet! Taze sütün pastörize edilmesinden Sana'nın arıbalılaşmasına kadar geçen multitefl safhalarda, yüzlerce Türk işçisi, bugün sofrasızca üstün kaliteli bir margarin getirmek için, titizlikle çalışıyor.

Sana imalatının her safhasındaki sıkı ve devamlı kalite kontrolleri. Sana'yı bugün yurdunuzun en üstün kalite ve lezzetli margarin haline getirmiştir.

Bunu biliyor muydunuz? Her sene, Sana'ya 1.000.000 kilo taze pastörize süt ilâve edilmektedir.

Sana şunu da size saf nebati yağlarla kat'ıyla el değmeden hazırlanmaktadır.

Sana ağıza tad, vücuda sıhhat !

GRİFKA S. 87

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KUBULUŞU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 255

EKİM 1970

YIL: 22 — CİLT: 13

Sarıgöl - Dömeke Savaşında Türk Mucizesi

Yazaa: Osman SAYGI

Sarıgöl (Kayalar), Dömeke'ye yakındır. Sarıgöl Türkleri 313 dedikleri 1897 savaşını yakından izlemişlerdir. O savaşın hâ-tırası, hâlâ oralı ihtiyarların dilinde yaşa-maktadır. Gönülden gelen mısralarını yan-ık yanık okurlar.

"Alasonya askeri nöbetin belder,
Serfice beyleri topların sesler
Kayalarlı Cemal yaralı besler" (1)

Bu türkü o sıralar Sarıgöl ovalarında söyleniyordu. Cemal Bey Kayalar ilçesinde kazanları kurduruyor. Yaralı Mehmetçik-leri sütle besliyordu. Bunu işiden devrin padişahı II. Abdülhamit, Cemal Beye bir at, bir kılıç, bir madalya gönderiyor.

Bunu anlatan seksen dört yaşındaki ih-tiyar babam Uçanlı Halis Ağa, şöyle di-yor:

"Atın üç ayağı çakaldı. Bir Mocar atı idi, tavana kadar."

Çarşamba günleri Sarıgöl'ün pazarı idi. Cemal Bey, Abdülhamit'in hediye ettiği bu ata biner. Kılıç ve altın madalyasıyla halka görünürdü. O, savaşın bir hâtırasını taşıyordu.

Dömeke muharebesi ve Ethem Paşaya ait bir anıydı. Sarıgöllü Mersin Çavuştan naklen, ihtiyar babam şöyle anlatır:

"Mersin Çavuş 1900 sıralarında ölmüş-tür. Jandarma çavuşu idi. Selânik - Aduva karakolunda bulunuyordu.

Mersin Çavuş'a; (Makedonya Rumenle-rinden "Ulah - Karakaçan") Kristo kâhya

Dömeke savaş öncesi aynen şöyle anlat-mıştır. Babam da komşusu Mersin Çavuş-tan dinlemiştir (2).

Rumen Kristo Kâhya 40 katırı ile Döme-ke muharebesine, Alasonya mevkiine, Türk ordusuna cephane taşıyor.

Katırlardan cephaneyi indirdiğinde, Et-hem Paşa savaş ve zafer duasını okuyor-muş.

Türk ordusu, Mehmetçikler hep birden "Amin, amin" derken; Hristiyan Kristo Kâhya; bütün ağaçların, çamların secdeye geldiğini görmüş,

Katırlarıyla Selâniğe yakın Aduva kara-koluna geldiğinde, — karakol bir boğaz-dadır — Kristo fesini çıkarıyor. Yüz met-re kala, yerden sürünerek, Mersin Çavuşa geliyor. Ağlayarak Dömeke'de gördüğü Türk ve Müslüman mucizesini anlatıyor.

Savaş duasında ağaçların nasıl secdeye geldiğini, gözyaşlarıyla anlatıyor.

Aynı mucizeyi, Çanakkale ve 30 ağustos-ta da görüyoruz. Zaten Türk'ün 1071 Ma-lazgirt'ten beri gelen zafer halkaları bir-birine bağlıdır. Türk milleti ve Mehmetçik o, mayanın kendisidir.

(1) Sarıgöllü Cemal Bey, halen senato yö-neticilerinden sayın Serif Kayalar'ın babasıdır.

(2) — Makedonya Ulahları (Karakaçanlar) hayvancılıkla geçinirler. K. göçerler. Eski Hristiyan Türklere olma ihtimali vardır. (Ba-seynin "Dünyada Türklük" eserine bakınız.) Yazın yaylalarda oturur, ışın Selânik ovaları-na inerlerdi.

2754
Bir Atasözümüzdeki Değişmeler

Yazan: Kerim YUND

Kalıplaşmış, dondurulmuş söz dizileri-mizden en önemlileri, âyet, hadis ve kanun maddeleridir. Biz, hemen bunlardan sonra geleni de Atasözleri'dir, diyebiliriz. Bunların da hiçbir sözcüğünün değişmemesi gerektiği sanılır. Biraz değişik söyleyenlerin yanlış yüzüne vurulur. Üzerinde bu kadar önemle durulan atasözlerimiz, ilke olarak kanun maddesi gibi değişmemesi gerekir. Fakat atasözleri yazılı olmaktan çok ağızla konuşulduğu için, yere, zamana, kişiye, olaya, göre değişmeler uğramıştır. Bu değişmelerden bir bölümü biçimde, dizide olmuş, bir bölümü de anlamda olmuştur. Biz yazımızda dış yapıdaki değişmelerden söz edeceğiz:

Dah demeden yürüyen at

Deyimi ile başlayan manzum ve çok güzel bir atasözümüzün kitaplarımızda aldığı kalıp değişmelerini belirteceğiz: Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler adlı kitapta şöyle biri var:

Dah demeden yüze gülerse avrat; gir oyna çık oyna, eve gelince yüze gülerse avrat, gir oyna çık oyna.

Bu atasözünün kitaba yanlışlıkla alınmış olduğunu sanmaktayız. Yok derleyici böyle derledi ise, kitabı bastırana bir şey denemeyebilir. Çünkü bu durumu ile, öncesini bilmeden yukarıki söz dizisinden bir anlam çıkarmak çok zor. Derleyici atasözünü bilmeyen bir kişiden almış. Çünkü Pekişoğlu "1001 Ziraat Atasözü" kitabında bunu şöyle yazmış:

Demeden tutan evlât,
Her peyden sakınan avrat
Dah demeden giden at
Devlettir. (sf. 69)

Bakış Dergisi (1965 yılında çıkan 12. sayı 4. sf. de) bu atasözünü,

Dah demeden yürüyen at
Söylemeden çalışan evlât
Yüzü gülen avrat
O evde var bereket.

Şakir Sabri Yener, İncili Pınar'ın 218. sf. sinde.

Eriaden erken kalkan avrat
Dah demeden giden at,
Buyurmadan tutan evlât,
Ne murattır ne murat.

Silifke'de söylenen bir atasözünde düşünce bambaşka bir kalıba sokulmuştur:

Dah demeden yürüyen eşek,
Tut demeden tutan usak gibi yok.

Derler. Yukarıdaki olayı iyi yansıtan ve atasözünün ruhuna daha sadık kaldığını sandığım aynı zamanda düşünceinin ikinci bölümünü de belirten, Akşehir yöresindeki Honamlı yürüklerinden, Mehmet Eröz eli ile derlenen şu örnek hem güzel hem anlamlıdır:

Dah demeden yürüyen at,
Buyurmadan tutan evlât,
Bir de iyi çıktı mı avrat,
Ne edeceksin düğünü,
Ne edeceksin bayramı,
Gir oyna, çık oyna.

Ha babam ha yürümez at,
Bir kaşık su vermez evlât,
Bir de dirliksiz çıktı mı avrat,
Ne edeceksin ölümü
Gir ağla, çık ağla,

Silifke'de 82 yaşında Hacı Cemal Ustdan, oğlu Niyazi Okay aracılığı ile derlediğimiz örnek de şöyledir:

Özengi vurmadan yürüyen at
Buyurmadan tutan evlât
Eve geldiğinde yüzüne gülen avrat
O evde olmaz mı devlet?
O eve gir oyna.. çık oyna.
Özengi vurursun yürümez at
Buyurarsun tutmaz evlât
Eve geldiğinde yüzüne gülmeyen avrat
O evde olur mu devlet?
O eve gir ağla.. çık ağla.

Belki bu manzumeler aslına uygun değildir. Biraz-bozulmuştur. Bir varyantı da Köy Postası dergisininin 289. sayısının 29. sayısında çıkmıştır:

Dah demeden yürüyen at,
Buyurmadan gören evlât,
O evde olur devlet (bereket)
Gir oyna, çık oyna.

2755
Ertuşi Aşireti'nde Evlenme Törenleri

Yazan: Esin YAZGAÇ

Hakkâri'nin altı aşiretinden biri olan Ertuşi Kabilesi, merkezden 80 km. uzak olan Beytüşşebap ve çevresinde yaşamaktadır.

Bütün Anadolu köylülerinde olduğu gibi Ertuşiler de çok genç âdeta çocuk yaşta evlenirler. Erkek için evlenme çağı 17-20, kız için ise 13-17 yaşları arasındadır.

Ertuşi Kabilesi'nde ailenin reisi ve hâkimi babadır. Oğlunun evlenme çağına girdiğine kanaat getiren baba, etrafta kendine uygun bir gelin araştırır. Diğer taraftan da oğlunun beğendiği bir kız olup olmadığını da annesi vasıtasıyla sordurur. Oğlan beğendiği kızı annesine söyler. Baba şayet kızı beğeniyorsa oğluna almaya karar verir, yok beğenmiyorsa kendi itihap ettiği kızı alacağını söyler. Evlendirecek olan oğul hiçbir şekilde itiraz edemez. Ahdıkları terbiye icabı babanın iradesine boyun eğecektir.

Dah deyince yürümez at,
Buyurunca görmez evlât,
İçeri girince gülmeyen avrat,
O evde ne geçer devlet (bereket).
Gir ağla, çık ağla.

Bu iki manzumenin, yukarıda kısa kısa sıraladıklarımızı daha iyi açıklayan, tamamlayan bir durum var. Şeref Erdoğan'ın Ankaram adlı eserinin 342. sahifesinde de

Dehlersin, dehlersin gibmezse o at,
Eve gelir de yüzüne gülmeyen avrat,
Emrederde, sözünü tutmazsa evlât,
Ölüm evine ne hacet,
Durma ağla, durma ağla.
Dehlemeden giderse o at,
Eve gelir de yüzüne gülmeyen avrat,
Emredermeden sözünü tutarsa evlât,
Dağın evine ne hacet,
Durma oyna, durma oyna.

Bazı atasözleri kitaplarımız yukarıdaki birbirini tamamlayan iki kitabı ayrı ayrı almışlardır. Ahmet Vefik Paşa, Mustafa Nihat Özön, Feridun Fazıl Tülbentçi şöyle yazıyorlar:

Anasını babasını dinlemeyen evlât
Kocasını saymayan avrat

Oğlanın babası kızı istemek için araya "Gasit" adı verilen köyün nüfuzlu ve zengin bir şahsını aracı koyar. Gasit, kız babasına gizlice haber göndererek kızlarını falanın oğluna isteyeceklerini bildirir. Kız babası teklifi uygun görürse Gasit'e görüşmelerin gelip kızını istemelerini bildirir. Oğlan babası yanına 7-8 erkek akrabası ile aşiretin hocasını alarak kız evine gider. Kızın babası da yaşlı erkek akrabalarıyla evde misafirci beklemektedir. Misafirler gelip biraz oturduktan sonra oğlan tarafından en yaşlısı kız tarafından en yaşlısına şöyle der:

— Gelmişizin sebebi akrabalıktır. Buna razı mısınız.

Yaşlı akraba aynı sözlere kızın babasına tekrarlar. Bunun üzerine kız babası oğlanın babasına dönerek:

— "Ben bu kızı size kurban ettim,, diye

Özengi ile yürüyen at
Karımda tutma hiç durma sat.
Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler kitabı daha da kestirmeden giderken:
Karım çıkınca gir ağla, çık ağla.
Karım güzebe gir oyna, çık oyna.
Diye iki dizeye indirmiş, yine Ankaralı Şükrüye Hanım'dan derlediğimiz

Günden evvel kalkan evlât,
O evde olur devlet.
Günden sonra kalkan evlât,
O evde olur mu bereket.
diye söylemiştir ki, bu da yukarıdaki 8-10 mütada belirlenen düşünceleri bir dürtüğe sığdırmış oluyor.

Anlamda değişme olmadığı halde, anlatmada çeşitli değişimleri olan, bazan deyiş, bazan da türküler olarak söylenen bir atasözümüzü incelemiş bulunuyoruz. Atasözleri üzerinde çeşitli yönlere yapılacak incelemeler, onların gerçek değer ve durumlarını belirtecektir.

Yukarıda beri varyantlarını sıraladığımız "Daha demeden..." atasözü, uzunca bir manzumenin bellekteki kalıplarıdır. Bu deyişin bozulmamışını ve tümünü bulursak, iyi bir atasözü "çikağı"ni elde etmiş sayılabiliriz.

cevap verir. Bu cevap üzerine hoca efendi bir fatiha okur. Duadan sonra kız tarafı herkese çay ikram eder. Çaydan sonra sıra başlık meselesine gelir. Oğlan babası:

— "Başlığımız ne kadardır" der.

— "15 bin lira" gibi kız babası normalden fazla bir değer biçer. Böylece iki taraf arasında pazarlık başlar. Normal fiyata gelince iki baba el sıkışarak anlaşmalarını belirtirler. Oğlan babası başlığın hemmen üçte birini öder, ayrıca dua eden hocaya da 50-100 lira arası bir para verir. Çok nadir de olsa, kız tarafı, düğünden vazgeçerse aldığı bu parayı ödemeğe mecburdur, oğlan vazgeçerse verdiği parayı geri alamaz. Başlık'ta iki taraf anlaştıktan sonra "halat" denilen, kıza verilecek hediyelerin istenir. Anlaşmaya varıldıktan sonra misafirlere söz kesiminin sembolü olan şerbet ikram edilir. Kız babası oğlan babasını uğurlarken:

— "Kızı 15 gün sonra gelip alın," der.

Söz kesiminin ertesi günü oğlanın annesi ve kadın akrabaları kız evine giderek kıza nişan yüzüğü takar. Bu bir nevi nişan merasimi olduğu için kendi aralarında da türkü söyleyip oynayarak eğlenirler.

Ertesi günlerde genellikle nişanda kürtçe olan şu türkü söylenir:

Ay çiyayo çiyayo mala babım çiyayo
Bilinde bi çiyayo mala babım çiyayo
Ser çiyayo gelecek bilim teyri leko
Mala babım çiyayo me siliva çabele
Kan mala babım çiyayo.

Türkçesi :

Ay dağlar dağlar babamın evi dağlar
Yüksekteki otsuz babamın evi dağlar
Geleken kuşunun dağındadır lokan kuşunun yuvası

Babamın evi dağlar silivan alağözde
Babamın evi dağlar

Oğlan ve kızın normal nişanlılık süresi 15 gündür. Bu süre sonunda düğün hazırlıkları başlar. Nişanı müteakip, 2 veya 3 üncü salı günü Kına Gecesi'dir. Kına günü oğlan tarafı kız evine davetlidir. Kız annesi çeşitli yemekler hazırlar. Yakılacak kına da bir tepsi içinde ortada durur. Ayrıca oğlana ve kıza getirilecek hediyeleri de iki taraf hazırlamıştır. Kıza genellikle altın,

kumaş, ayakkabı, kolonya, ayna, tarak gibi hediyeler verilir. Kız annesi da damada çamaşır, elbise, mendil v.s. gibi bir halat hazırlamıştır. Bu hediyeler kıza gelen hediyelerle birlikte kızın koca evine götürüleceği çeyiz sandığına yerleştirilir. Sonra damadın annesi gelinin ellerine ve saçlarına kına yakar. Davetlilerin hepsi tepsideki kınadan biraz alırlar, fakat yakmazlar. Kına yakılırken türküler söylenir, oyunlar oynanır. Sıra serevedişün denilen gelinin yıkanmasına gelmiştir. Bu iş için odaya büyük bir leğen getirilir. Kız burada yakın akrabalarının önünde yıkanır. Serevedişün merasiminden sonra herkes gider.

Ertesi sabah damadın annesi ve konuklar tekrar kız evine gelirler. Gelinin düğün için süslerler. Kiraz denilen işlemeli gelinliğini giyer, başına al duvak takılır, ayağına da darpi denilen hafif çarıklar geçirir. Bu sırada damat kız evinin önüne bir at göndermiştir. Gelin bu ata binerek kocasının evine gidecektir. İyice süslenmiş olan kız dışarı çıkar ve damadın annesinin yardımıyla ata biner. Böylece düğün alayı damadın evine doğru yola çıkar. Koca evine gelen kız attan iner, eve girerken eşikte, damadın babası başına buğday ve para saçar. İçeri girip kendine hazırlanan yere oturunca kucığına güzel bir erkek çocuğu oturtulur. Gelin de bu çocuğa bir miktar para verir.

Damat evi davetliler için ziyafet hazırlamıştır. Hep birlikte yenen bu yemekler genellikle şunlardır: Çorba, kıyma ile pirinci karıştırarak hazırlanmış bir nevi köfte, pilâv, hoşaf, habise, börek, helva, baklava v.s. dir. Yemekten sonra çay ikram edilir. Çaylar da içildikten sonra nikâh ve gerdek hazırlığına başlanır. Damat arkadaşları tarafından traş ettirilir, yıkanır, yeni elbiselerini giyer, beline kuşağını sarar. Kuşağa da varsa silâhını sokar. Bu arada arkadaşları kendisini eğlendirmekte, kendinden büyük olanları da gerdek için nasihatlerde bulunmaktadır.

Aksam olunca hoca gelir ve nikâh kıyılır. Nikâhtan sonra "Serispi" gelini odasına götürür ve orada damadı beklerler. Damat ise arkadaşları ile kahr ve kendi aralarında eğlenirler. Gerdek zamanı damat içeri girer ve gelinin başına dokunur, bunun üzerine serispi dışarı çıkar.

Gelenekler :

İzmit Gecesi Geleneği Üzerine

Yazan: Muzaffer UYGUNER

Tanırlar nu gastadı ne, sirkın kapıları açık,
Başbos hayvanlar yıkık kente hükmeder.

K O R O

Ah Nikomedyâ, Nikomedyâ
Senden ünlüsü var mıydı ya?

Gün doğanda kent kaptansız gemi gibi batı-yordun.

Duvar duvar üstüne, dam dam üstüne yata-yordu
Hiç ötesi yok, bekçi tanırlar kenti terketti,
Derken bir yangın yalazı yıkık kenti sarıyordu.

K O R O

Ah Nikomedyâ, Nikomedyâ
Senden güzeli var mıydı ya?

Bu çevririye, Avni Öztüre'nin Nicomedia - İzmit Tarihi adlı kitabından aldık.

Bu durum, bazı olayların halkın içinde nasıl yıllarca yaşandığını, bir gelenek halini aldığı göstermektedir. Bugünkü bazı geleneklerin olmuş bir olaya dayandığı muhakkaktır. Lâtin tarihçilerinin kitaplarının incelenmesi ile bu gibi gerçekler ortaya çıkarılabilir kamsındayım.

(1) TFA GH: II, sayı: 220, sayfa: 4576.

DEĞİMİZİN CİLT VE SAYILARI

Dergimizin 10, 11 ve 12. ciltlerinden bir miktar hazırlanmıştır. Tanesi 30 ar liradır.

Cilt kapaklarımız ise 10 ar liradan satışa çıkarılmıştır.

Eski ve yeni bütün sayılarımızın satış fiyatı 125'er kuruştur.

Dergimizin 253 No. 11 Ağustos 1970 tarihli sayısı ile 13. cildi başlamıştır. 270. sayımızda bu cildimiz de tamamlanacaktır.

Çok eski sayılarımız tükenmiş bulunduğundan perakende sipariş verilmemesi rica olunur.

T.F.A.

Her kuşaktan, her ulustan insanlar vardı,
Tersanen, denizin, nese dolar taşardı.
Ünlü mahkemen kır kırk yarar, hakkı arardı,
İnsanların yarımından emin, mutluluk taşardı.

K O R O

Ah Nikomedyâ, Nikomedyâ
Senden mutlusu var mıydı ya?

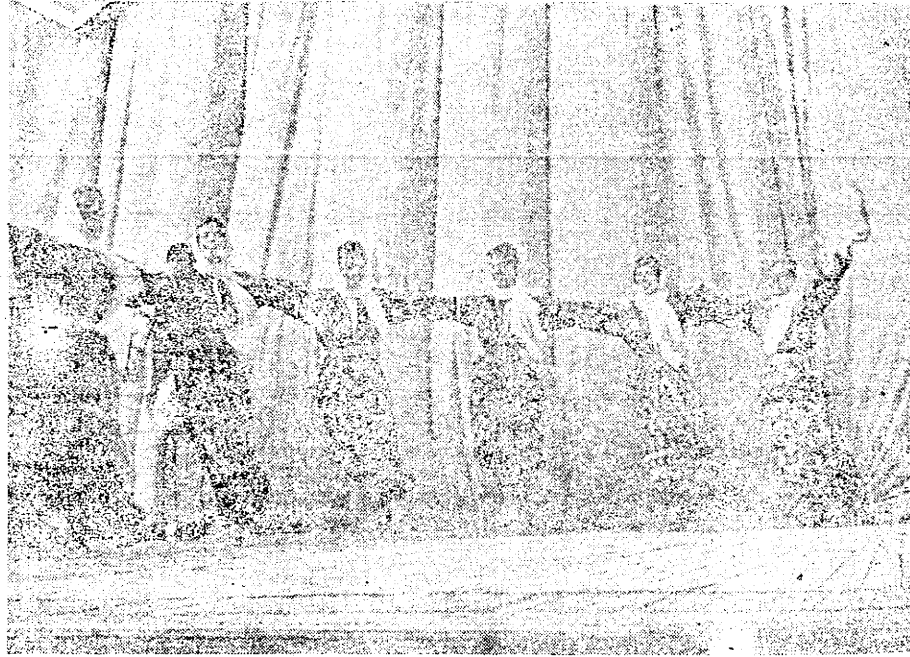
Sarayların bunlar nu, bu döküntüler?
Tiyatroların hani, nerde ünlü heykeller?

Türk Millî Dansları Avrupa'da :

BAKIRKÖY HALKEVİ FOLK DANS GRUPOUNUN

Fransa V.V.F. , V.V.T. ve Occaj Gösterileri

Yazan: Çora HİNÇER

Bakirköy Halkevi Erzurum Kız Ekibi oyunları ve giyimlerindeki zerafetleri ile dikkati çekti.

Bakirköy Halkevi Yöneticileri, Dünyaca ünlü Confolens (Konfolan) Uluslararası Folklor Festivali Komitesi Başkanlığı ile yaptığı anlaşma ile 23 Temmuz ile 24 Ağustos 1970 tarihleri arasında bir ay süren Fransa Halk Oyunları Gösterileri ve Festivali Turu'na karar vermişler ve Fransa'ya hareket olunmuştur.

Dünyaca bilinen Confolens Festivali'ne ait organizasyon ve izlenimleri dergimizin bir sayfasında bulacaksınız. Bu yazımızda kısaca Aile ve Turistik Tatil köyleri ve Gençlik Kampları'nda yapılan gösterilerden söz açacağız.

Bakirköy Halkevi'nin Halk Dansları Topluluğu 47 kişilik bir topluluk halinde 23 Temmuz 1970 günü İstanbul'dan M.A.Z. Ortaklığı'nın Kaptan Talip Tırış ve Mehmet Çileci yönetimindeki 34 HK 908 plâ-

kalı otobüsü ile İstanbul'dan Fransa'ya doğru yola çıktı. Kafile başkanlığını Bakirköy Halkevi Başkanı Orhan Tuğsavul, Teknik Başkan ve Direktörlüğü de İhsan Hınçer üzerlerine almışlardır. Grup Bulgaristan, Yugoslavya ve İtalya yolu ile 28 Temmuz günü Fransa'ya ulaştı. İlk gösteri Nice yakınında La Cole Sur Loup'ta idi. Menton'a gösteri saatinden üç saat önce varılmış bulunuyordu. 30 kilometrelik bir ikinci yolculuktan sonra ulaşılan ilk Turist Aile Köyü (Village Vacances Tourisme)nde binlerce seyirci önünde saat 21 de, oyunlarımızı oynadık. Gösterilen ilgi çok büyüktü. La Cole Sur Loup Turist Köyü sakinleri bütün elemanlarımıza yorgunluklarını, esirgemedikleri sürekli alkışlarıyla urutturmışlardı.

İkinci gösteri Grasse'da idi. Ertesi gün

ABASTIRMALARI

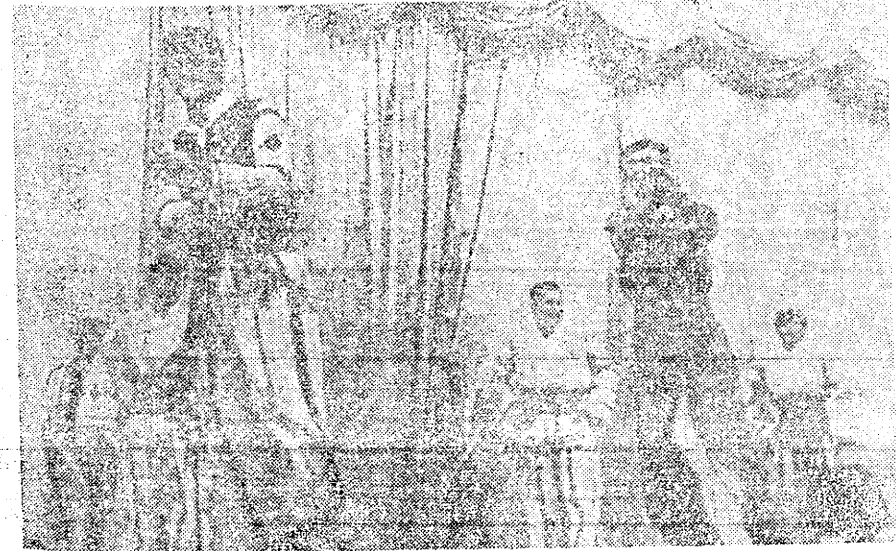
2759

kahvaltıdan sonra 45 kilometrelik bir yoldan sonra Grasse'a ulaşıldı. Grasse'da da oyunlarımız aynı ilgi ve sıcak bir hava içinde geçti.

30 Temmuz günü grupumuz sabah kahvaltısını yaptıktan sonra bize Menton'da katılan ve Confolens Uluslararası Festival Komitesi tarafından bir ay müddetle Grupumuza rehber olarak ayrılan Bay Christian Rigondau'nun yol göstericiliği ile yine Güney Fransa'nın Alp Dağları'nın en yüksek bir noktasında kurulan kayak ve dağ Turist Tatil Köyü (VVT) olan Ossiéres'e 250 kilometrelik bir yol aldıktan sonra ulaşabildik. Otobüsümüz mevsimin en sıcak gününde yol alırken, yanımdan otomobillerinin üzerine kayaklarını yerleştirmiş aileler geçiyordu. Buraya da akşam doğru ulaştık. Kaloriferleri yanan, karlı Alp Dağları'na bakan otel odalarımızda banyo ve duşlarımızı aldıktan sonra yemeklerimizi yedik. Saat 21.30 da 14 katlı büyük otellerden birinin giriş ve sahane salonunda oyunlarımıza başladık. Seyirciler, bu galaya en son moda tuvaletleri ve elbiseleriyle gelmişlerdi. Elâzığ ekibiyle başlayan programımız, Gaziantep, Erzurum, Artvin, Silifke, Kars ve Bitlis oyunlarıyla sona erdi.

Ertesi günü bu binbir gece rüyası sona ermiş ve yeni bir yolculuk başlamıştı. Bu defaki yolumuz 150 kilometrelikti. Bu yol sonunda Autrans'a varıldı. Burası Occaj (Organisastion Central des Camps de Jeunesse) Gençlik Kampları Autrans (Otran) merkezi idi. Buradaki gösteri de diğerlerinden farksızdı. Kıyafetlerimizin güzelliği, oyunlarımızın çeşitliliği ve her bölge oyunumuzun figür zenginliği yabancı gençleri âdeta sarhoş etti. Dünyanın dört bir tarafından gelen gençler bizi çığlıklar gibi alkışladı.

1 Ağustos sabahı kabilemizi 325 kilometrelik bir yol bekliyordu. Bu uzun yolculuk sonunda, Balaruc VVF (Village Vacances Familles) Aile Tatil Köyü'ne hareket ettik. Akşam üzeri ortaklık kararmadan hedefimize ulaşmış bulunuyorduk. Turist köyleri ve Gençlik Kampında olduğu gibi bizi yine ilgili köyün müdürü ve yöneticileri karşıladı. Odalarımıza gösterdiler. Yemekten sonra çok güzel inşa edilmiş olan açık hava tiyatrosunda iki buçuk saat süren oyunlarımızı sunduk. Burada da evvelki yerler kadar ilgi gördük. Ertesi gün öğle yemeğinden sonra Saint-Syprien'e doğru yola çıktık. 280 kilometrenin sonunda buraya girdik. Burası da Akdeniz kıyı-

Bitlis Topluluğu'nun yaptığı danslar bir savaşı andırıyor, Fransızlara heyecan veriyordu.

larında bir plaj şehri idi. Plajlar alabildiğine uzanıyordu. Fransa'nın bütün plajları gibi buradakiler de parasızdı ve halkın mahiydi. Büyük oteller, moteller, kampingler ve villalar plajların gerisindeydi. Gözlerin alabildiğine otel, motel ve kampingler, her yeri doldurmuştu. Şehrin ortasında büyük alanlar vardı. Bizi en güzel otellere yerleştirdiler. En güzel lokantalarda ağırladılar. Burada İstanbul'a gelen bir Fransız hipisi ile karşılaştık. Hepimizle arkadaş oldu. Ah İstanbul, Sultanahmet, diyor, başka bir şey demiyordun. Gece en büyük alanda ekiplerimiz birbirleriyle yarışmasına hayatlarının en güzel oyunlarını oynadı. En kıvrak türkülerini okudu. Saint-Symphorien semaları alkışlarla çinladı. Beraberimizde götürmüş olduğumuz Türk Bayrağı, rozet ve Türk Halk Türküsü plakalarını seyircilere armağan olarak verdik. Ne çare ki bütün ısrarlara rağmen burada da bir gündün fazla kalamadık.

3 ağustos günü öğleden sonra yola çıktık. 105 kilometre uzaktaki yine bir Akdeniz kıyı VVT Turist Tatil Köyü olan La Grande Motte'ye vardık. Bu şehir de bir plaj ve deniz şehri idi. Yepyeni bir tarzda piramit şeklinde inşa edilen 12 katlı otelleri kilometrelere geriden dikkati çekiyordu. Plajlarından başka küçük deniz vasıtaları, bir bahçe tarhi gibi parsellenmiş ve dalgakıranlarla örülmüş kıyıları, Fransa'nın bu bakımdan ne kadar metotlu çalıştığını gösteriyordu. Burada, gösterimizi yaptıktan sonra iki gün kaldık.

5 ağustos sabahı bizi Fransa'daki en uzun yol bekliyordu. Clermont Ferrand'ın yakınındaki bir dağ (VVF) Aile Tatil Köyü olan Super-Besse'e ulaşacaktık. Sabahleyin erkenden kalktık. Hemen yola çıktık. 480 kilometre yol aldıktan sonra ortaklık kararırken buraya girdik. Bizi bir sürpriz karşıladı. Kaldığımız büyük otelin holüne, bir Türkiye haritalı 6 m'lik bir pano konulmuş, üzerine bir Türk Bayrağı çizilmiş ve minare resimleri yapılmış, "Türk Kardeşlerim, hoş geldiniz!" ibaresi yazılmıştı. Hepimizin gözleri yaşarmış, muntazam, fakat dar asfalt yollardan dağlara tırmanırken çektiğimiz sıkıntıları bir anda unutturmüştük. Aile Tatil Köyü Müdürü, bu yazıyı orada çalışan İspartalı Mevlüt'e yazdırmıştı. Bizi merak ediyor ve heyecanla bekliyorlardı. O geceki oyunlarımızı

çok beğendiler. Halk da bizimle beraber oyuna katıldı. Mevlüt, orada kaldığımız müddetçe üç gün üç gece bayram yaptı. Bize faydalı olabilmek için Fransız yöneticilerle âdeta yarış etti.

7 ağustosta Issorie şehrine hareket ettik. Buradaki organizasyonu mahalli bir dernek hazırlamıştı. Buraya bizden evvel Amerika, Rusya, Yngoslavya, İspanyol Grupları da gelmişlerdi. Oyunlarımızı takdim eden Lise Müdürü, heyecan ve hayrahlıktan âdeta bayılacaktı. Seyircilere olduğu gibi bize de Issorie'ye gelen en beğenilen başarılı ilgi uyandıran ekip olduğumuzu söyledi. Dolan iki bin kişilik bahçe akşamın inliyordu. Ekiplerimiz de en güzel gecelerinden birini yaşadık. Super-Besse'den Issorie'ye 85 kilometrelik bir yoldan gelmiştik.

Ertesi sabah yine çok erken kalkmak ve Uluslararası Festival'in Açılış Töreni'ne Confolens'a yetişmek mecburiyetindeydik. Bu defaki yolumuz daha da uzundu. 600 kilometre gitmemiz gerekiyordu. Nitelikli plânımız gereğince 8 ağustos günü saat 17.30 da Confolens'a yetiştik. O gece ekiplerimizi görenler, bu kadar uzun bir otobüs yolculuğundan sonra provasız ve dinlenmeden dinamik bir şekilde hareket etmemize hayran kaldılar.

9 ağustos pazar günü yapılan 5.000 kişilik açık hava sahnesindeki matineden sonra pazartesi günü dinlendik, Confolens halkı Türklere özel bir ilgi ile bağışydı. Ekiplerimizi mensup gençlerimiz her gördüğü yerde alkışlanıyordu.

11 ağustos sabahı Güney-Batı Fransa Atlantik sahillerindeki Capbreton (VVF) Deniz Aile Tatil Köyüne doğru otobüsümüzle hareket ettik. 365 kilometre yol aldıktan sonra İspanya sınır yakınlarından Capbreton deniz şehrine ulaştık. Geçtiğimiz her yer kumla kaplı idi. Asfalt yollar kumlar arasında yapılmıştı. Ormanlar, bahçeler kumluk arazide idi.

Capbreton'dan da Seignosse-Biarritz'e geçerek Confolens Festivali dışındaki gösterilerimizi tamamladık. Bu son gösteriler de evvelkiler kadar başarılı ve parlak geçti. Sonra yine Confolens'a döndük.

Bu suretle şimdiye kadar Türk Bayrağının hiçbir zaman dalgalanmadığı yerlerde buna imkân vermiş olduk. Bakırköy Halkevi ilgilileri, hiçbir yerden yardım

Pir Sultan Abdal'ın Mezarı

Yazan: Mehmet Hilmi GÜR

Türk Folklor Araştırmaları Dergisinin 232 numaralı ve 1968 tarihli sayısının 5109-5111. sayfalarında Milli Folklor Enstitüsü eski müdürü sayın Cahit Öztelli'nin "Pir Sultan Abdal'ı asıran Hızır Paşa kimdir?" yazısı ile İstanbul Maarif Kitabevi'nin yayınladığı "Pir Sultan Abdal, Hayatı, Şiirleri" adlı eserde geçen Koca Haydar ismi üzerinde durmak istiyorum.

Pir Sultan Abdal, bahse konu edindiğim yazı ve kitaptaki şiirinin son dördülüğünde şöyle demektedir:

Pir Sultan Abdal'ın destim dâmede,
İsmim Koca Haydar, neslim Yemen'de.
Bu garip başıma bir hal gelende
Zamaada kişimin dostu bulunmaz.

Şair, diğer şiirlerinde de yine isminin Koca Haydar, mahlasının da Pir Sultan Abdal olduğunu söylemektedir.

Kemaliye (Eğin) ve Divriği kazalarının müşterek ve meşhur yaylası olan Sarı Çiçek Yaylası'nın namli bir bölgesinin adı Koca Haydar'dır. Buranın etrafında söğüt ağaçlarının yeşerip gelişmesini sağlayan Abı Hayatı kadar berek bir su kaynağı vardır. Bu suyun bulunduğu tepenin doruğunda da bir kümbet ve onun altında da Koca Haydar (Pir Sultan Abdal)'ın yatığı söylenir.

Gerek Pertev Naili Boratav, Abdülbâki Gölpınarlı, Sadettin Nüzhet Ergun ve gerekse diğer yazarlar, eserlerinde ozanın Anadoluda, Maarif Kitaphanesi'nin yayınladığı "Pir Sultan Abdal" adlı eserin 7. sayfasında da Sivasın Yıldızeli ilçesinin Banaş köyünde doğduğu ispatlanmadığı ifade edilmiştir.

görmeden bu görevi eksiksiz olarak yerine getirdi. Grupumuz, karşılıklı anlaşma ile ve tam bir amatör ruhu ile programını 16 ağustosta sona erdirdi. 23 ağustos günü İstanbul'a döndü.

Grup'un Kafiye Başkanı Yardımcısı Hikmet Adısanoglu ile mütercimi Süheyl Uçarer ve teknik yönetmen Bilyap Özçakar, da gece-gündüz çalıştılar. Grupun büyük başarısında rol oynadılar. Bütün kız ve erkek oyun elemanları da görevlerini eksiksiz yaptılar.

edilir. Bu yazımla Pir Sultan Abdal araştırmalarına bir ışık tutabilirsem kendimi mutlu hissedeceğim.

Koca Haydar (Pir Sultan Abdal)'ın devam eden sülalesi ve oturdukları köy Kemaliye (Eğin) sınırları içindedir. Koca Haydar, Sivas ve Divriği bölgelerinde ünlü olan bir ocaktır. Kemaliye ilçesi sınırları içinde aleviler pek az olduğundan bu türbe ve ocakla pek ilgilenmezler.

Koca Haydar'ın türbesini gevreyen dağın doğu kısmında bulunan Bizmişen, Ağıl ve Dilli köyleri aynı yamaç üzerinde olup hemen hemen hepsi de alevidir. Ağı köyü bu bölgede Ocak olarak tanınır. Bu ocağın büyük erkek evladı "Dede" olarak kabul edilir. Rahmetli Mehmet Dayı da Dede ve Ocak idi. Sivas dolaylarından itibaren bütün aleviler bu Ocağı kutsal olarak bilir, dertlerini, hastalarını tedavi için buraya getirirlerdi. Hatta bura halkın hapislikten kurtulması, resmî işlerinin yapılması için de Dede'nin duası mu-teberdi. Herkesin sevgi ve hürmetini kazanmış bulunan Mehmet Dayı, Kur'an-ı Kerim'den âyetler okuyarak hastalarının dertli taraflarını sıvazlar veya bir tastağı suyu okuyarak hastanın yarasına, ağrıyan yerine sürer veya içirerek şifa bulması için dua ederdi. Mutfaktaki ocağın biraz kül getirterek yaralının yaralarına sürerdi.

Büyük bir ümit ve inançla gelen hastalar, daha zinde olarak dönerlerdi. Eğer Ocak devam ediyorsa Dedelik veraset yolu ile aynı soydan Halil İbrahim veya Mehmet Dayı'nın oğlu Emrah'a geçmiş olmalıdır.

Kemaliye'de alevi bulunmadığına göre bu yamaç boyunca serpilmiş bulunan bu üç köyün bir kısmının onyedinci Asırda alevilerin sığıldığı sraalarda Pir Sultan Abdal ile gelen topluluk olduğu kabul edilebilir. Bunların zamanla buradaki köyleri kendi inançlarına tâbi kılmış olmaları da akla yakın olan bir ihtimaldir.

Çünkü bu üç köy tarih bakımından oldukça eskidir. Diyarbakır defterinin Hierî 918 tarihle verdiği bilgide her üç köyün de adı vardır.

Izmir Turizm ve Folklor Derneği Fransa'da

Yazan: Bora HINÇER

Izmir Turizm ve Folklor Derneği Dans Topluluğu Fransa'ya hareket etmeden önce bir arada

Mahalli Halk Oyunları Ekipleri yanında İstanbul ve Ankara'da kurulan dernekler ve yüksek tahsil gençliği kuruluşlarının bünyeleri içinde bulunan çeşitli bölge oyun topluluklarımız, başarılı çalışmalar yapmaktadır. Bu sayededir ki, bir kuruluş, yurt içi ve dışı gezilerde 40-50 elemanla 7-8 oyunumuzu arka arkaya rahatça oynayabilmekte ve müstakil olarak 2-3 saatlik bir programı doldurabilmektedir.

Son yıllar içinde bu Yurt Oyunları sevgisi memleketimizin her yanına yayılmış bulunmaktadır. Dernekler ve yüksek tahsil gençliği yanında Halk Eğitim Merkezleri de bu konuda çalışmalar yapmaktadır.

Izmir'de geçen yıl Ali Rıza-Avni, Hümeysra Özbaş, Mazlüm Kılıçkaran, Uzra Sıdal, Erteğül Atlet, Durmuş Yazıcıoğlu, Feyzi Palut, İsmail Özboyacı ile arkadaşlarımızın kurdukları "Izmir Turizm ve Folklor Derneği", ilk planda Elâzığ, Gaziantep, Artvin, Edirne, Erzurum, Ege ve Kars halk oyunları ekiplerini teşkil etmişler, çalışmalarına başlamışlardır. 35-40 bin liralık aslına uygun şekilde bölge kostümleri te-

min eden dernek, Ege Bölgesindeki festival ve şenliklere katılmış, bu yıl 23 martta İzmir'de Folklor Şenliği düzenlemiş, daha sonra da bu yıl ilk yurt dışı gezisini Fransa'ya yapmıştır.

16 nisan ile 2 mayıs 1970 tarihleri arasında Fransa'da Soissons, Reims, Epernay, Romily ve Paris'te gösteriler yaptıktan sonra, Paris Fuarındaki Türk Pavilyonunun açılışında da güzel bir tesadüfle bir program daha sunmuşlardır.

Son yıllarda Fransız Folklor Konfederasyonu aracılığı ile yurt dışına giden ekipler gibi, İzmir Turizm ve Folklor Derneği de Fransa içindeki gezisi için Fransızlarla anlaşarak her çeşit giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamıştır.

Bu başarılı gezi karşılığında İzmir Turizm ve Folklor Derneği de Fransız Folklor Konfederasyonu aracılığı ile Champagne Bölgesi ekiplerini Türkiye'ye davet etmiş, Fransızlar İzmir'de aile evlerinde misafir edilmiş ve 20-25 ağustos tarihlerinde gösteriler yapmışlardır. Fransızların töresine göre, misafir grup, Fuar de-

ARAŞTIRMALARI

5763

vamınca İzmir caddelerinde yürüyüş ve defileler düzenlemiştir. Bu tutum İzmirli taraflardan büyük ilgi ve sempati ile karşılanmıştır.

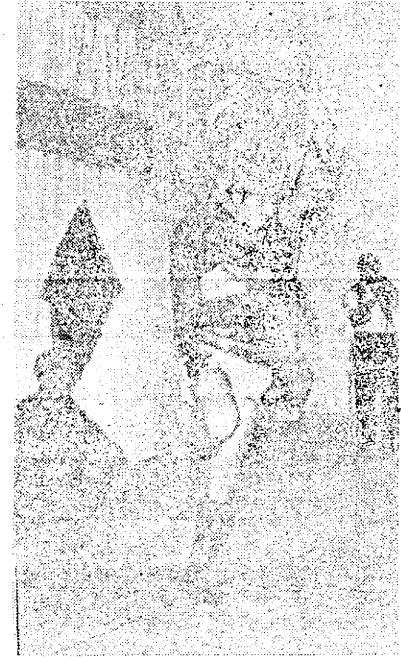
Fransızlar İzmir'de kaldıkları zaman zarfında ayrıca Türk Evleri ve Türk Yaşantısı hakkında anketter düzenlemişler, İzmir Turizm ve Folklor Derneği ilgilileri kendilerine geniş şekilde yardımcı olmuşlardır.

Derneğin genç başkanı İzmir Radyosu Yayın Yönetim Şefliğindeki genç arkadaşımız İsmail Özboyacı ve topluluk mensuplarıyla destekleyicilerini bütün varlığıyla tebrik ederiz.

Izmirli oyun elemanları da Fransa'da her gittikleri şehirlerde aile yanlarında çıkan en büyük gazetenin Grupumuz hakkında yazmış olduğu bir yazıyı bulacaksınız.

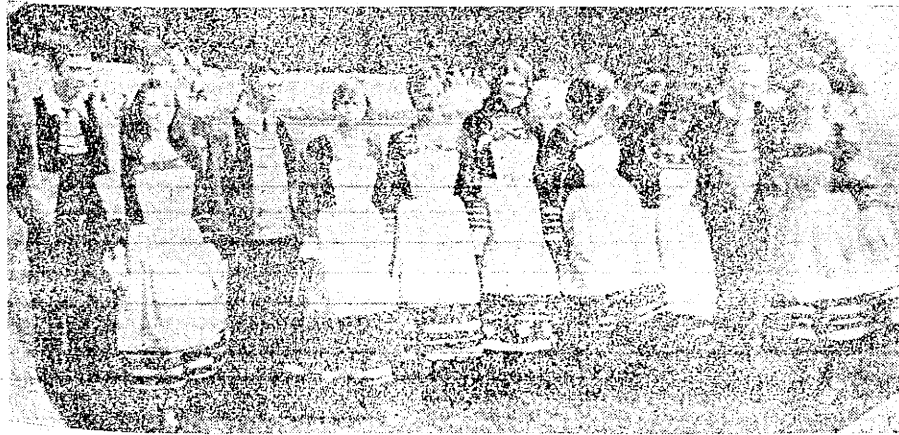
"BU GECE, SOISSONS'DA TÜRK FOLKLOR GRUPLU BİR GÖSTERİ VERECEKTİR"

Bu gece Saint-Léger manastırı çevresinde bir Türk folklor grubu ilk defa kendini gösterecektir. Folklor, bir memleketin halini, geçmiş ve şimdiki zamanın gerçeklerini kapsayan farklı fiziki, beşerî ve toplumsal ifadeleri doğrulan ve inkârsız bir yolla kavramak demektir. Soissons halkını etkileyecek nitelikteki bu grubun gerçekleştirilen gösterisi bugün yapılacaktır. Türkiye folklor alanında dünyanın zengin memleketlerinden biridir. Yirmiden fazla impara-

Izmir Turizm ve Folklor Derneği elemanlarından Emrullah Erten zeybek oynarken

torluğun kurulduğu medeniyetler potası olarak görünen Küçük Asya için, bu, hiç de şaşırıcı değildir.

"Club UNESCO de Soissons" kız ve erkek dansçılarının bir kısmı İzmir'de toplu bir halde...

Hikmet-ül Lokman Kitapları

II

Yazan: Dr. Edip KIZILDAĞLI

Hatay'da halk tababeti binlerce yılın hâtrâsını taşımakta ve tecrübe süzgecin-den geçmiş bulunmaktadır. Hatay'ın meşhur mutatabbîblerini birer birer dolaştım. Bunların en meşhurları: Şeyh Muhammed Mengüllü, Şeyh Hilâl, Şeyh Ebu Hasan'ın ellerindeki kitapları tetkik ettim. Süleyman Bin-i Davut Peygamber'in "Hikmet-ül Lokman" adlı bu kitapla amel edip, hastalara şifa verdiği bildirilmekte ve sonra işbu kitabın DANYAL Peygamber eliyle BABEL'e götürüldüğü ve orada iken İskender'in hocası ARİSTO tarafından grekçeye tercüme edildiği ve gene Harun Reşit zamanında Şeyh Mikdat Üved-ül Kindi tarafından arapçaya tercüme edildiği ve o günden beri halk mutatabbîblerinin elinde çok kullanışlı bir kitap olarak saltanat sürdüğü ortaya çıktı.

Hikmet-ül Lokman kitabını muhakkak Hz. Muhammed de görüp incelemiştir. Zira Kur'an'da Lokman Suresi ile bu kitaba çok değer verilmiş ve tenkit de edilmiştir.

İslâm etkileri ve Osmanlıların dörtlünelâ sürdürdükleri atlar, Anadolu stepleri arasındaki mesafeleri yumuşatırken, davul ve zurnanın derin çınlayış duyulur. Ege kıyıların bu kahramanlık çağlarından gelen ritminde, zeybeğin haşmet ve ağırlığı, Karadeniz'in canlılığı ile nöbet değişir.

Osmanlı törelerinin, evlenme zamanına kadar genç erkek ve kızları ayırdığı bu memlekette, nişanlar ve evlenmeler münasebetiyle folk dansları gençliğin en önemli derin ihtiyaçlarını anlatmaktadır. Gençler, güzel kostümlerle düğünlere katılırlar. Hoşa gitmek ve kendini tanıtmak erkeklerin yiğit ruhunun ihtiyacıdır. Genç kızların zerafetini de giyim ve süsleri tanımlar. Gençlerin gençlik aşk törenleri olan bu danslar, dolaylı yoldan düğün ve silesiyle ortaya dökülebilmektedir.

Türkiye'nin bir parçası halinde bugün karşımıza çıkacak olan İzmir Folklor Grubu binlerce ünvanı kendine çeken bu memleketi daha yakından tanımamıza fırsat verecektir...

Şöyle ki:

"Ehî, Lam, Mîm diye Allah Lokman'ı Muhammed'e şöyle bildirmiştir:
"Biz Lokman'a hikmet dolu bir kitap verdik."

Lokman öğütüne şöyle öğüt verirdi:

— Öğütüm Allaha eş ortak katma, ana baba hakkımı gözet, Şayet onlar bana şerk koşmak için seni zorlarsa itaat etme.
— Öğütüm işleyeceğin hayır ve şer bir hardat tanesi kadar da olsa Ta'uri onu meydana çıkarır.

— Öğütüm iyiliği emret, kötülüğü kal-dır. Kibirlenerek halkta surat asma, doğru yolu tut, sesini alcağı, güklerde ve yerlerde olan her şey sızıyı içüdü.

— Öğütüm, dünya hayatı sizi aldatmasın. Hiç kimse öleceği saati, yağmurun ne zaman yağacağını, ana karnındaki döllen cinsiyetini, yarın ne kazanacağını, nerede öleceğini, bilmez.

Yeryüzündeki her ağaç kalem ve denizler yedi mîsh mürekkep olsaydı; Ta'uriun sözleri tükenmezdi. Ta'uri her şeyi bilir.

İşte Hz. Muhammed'in Lokman hakkındaki bilgi ve buyrukları bunlardır. Onun için şeyhlerimiz "HİKMET-ÜL LOKMAN" kitabını da kutsal kitaplar arasına da sayarlar. Ona göre amel ederler. Bu kitap nasıl okunur? Şifreler nasıl çözümlenir? Bunu, şeyhler sırlar olarak ancak evlâtlarına öğretirler. Ben de Türk Folklor Araştırmaları dergisinde kısmen açıklıyacağım.

Başî dara düşen bir hasta şeyhe gittiği zaman, yere bir miktar kum serilir. Buna "REMİL AQMAK" denir. Bir kamışla üzerine işaretler yapılır, hesap edilir ve Lokman neticeye göre kitaba bakılarak okunur ve tavsiyeler yapılır. Yahut bir tase su konur, üfürülürse buna "HİSTURİ ARA AQMAK" denir. Yahut bir avuç bakta, yahut teshih ile hesap yapılır. Bütün bunların esası avıdır, fakat hastaya bir şey söyletmemek için yollar değişiklidir. Kum süfler, su dökülür, bakla verir, teshih çekilir. Herhangi aklında bir şey kalmaz. Parzan bu işler kâğıt kalemle nokta hat şek-

linde mois alfabesi gibi düzenlenir. Şeyh, adamına göre bir metod kullanır.

Şimdi misal olarak hasta, bu kadının "Hikmet-ül Lokman" a göre muayenesini hep beraber yapalım. Şeyh bir hekim gibi anamnez alır.

Adını, ana adını, niyetini sorar. Bunları ebced hesabına göre rakamlara çevirir. Eline ettiği rakamdan 12 çıkarır, bir daha 12 çıkarır, tâ ki 1 ilâ 12 arasında son bir rakam elde edilsin. İşte bu son rakam hastanın burç numarasıdır. 12 burç üzerine düzenlenmiş kitapta yerini bulur, onun niyetine uygun birkaç tavsiyede bulunur.

Yanımızda falına bakılan kadın çocuk isteyen biriydi. Şeyh ona:

— Hanım, serin rahminde bir ur var, bunu eritmek için: Babonîç, merşin yaprağı, tütüya, kışuyon, hizam bulup karıştıracak ve birer ovul yapıp hergün bir tane kullanacaksın, sonra yol açılır ve çocuğun olur, dedi.

— Şeyhe bir de benim falıma bakmasını rica ettim. Şeyh kabul etti ve şunları dedi:

— Sen bir hîna yaptıracağını.
— Sen halka hizmet edip su getireceksin.
— Şazifen yükselcek.
— İhtiraya uğranmışın, bundan kurtulacağını.

— Evinde bir hasta kadın var, ölecek.
— Bir rüya görmüşsün, buraya gelirken acaba şeyh bilir mi diye şüphe etmişsin.

— Seksen iki yaş yaşayacaksın.
— Yanında bir emanetin var, ver de kurtul.

— Şeyh dedikleri doğru çıktı, emaneti verdim. Fakat hâlâ yullardan beri gezici bir köy hekimini ve ancak bir tatlı hikâyeye mukabili hastaları muayene etmekten kurtulamadım.

— Mutatabbîblerin bile kendine göre bir onör ve serofiyeleri vardır. Bu da:

— Ya bir horoz akça pakça,
— Ya her tabâdan bir bolça,
— Ya da gayer gümüş akça.

Derler ki, Lokman ihtiyarlığında eline kitabını alıp bir kayığa biner, ölüme care sermaye giderken yanı başında bir adam peşinde olur:

— Lokman bu yaşta tek başına nereye gidiyorsun?

Bize gelen B KİTAPLAR

• Ahmet BORCAKLI - André VEINSTEIN: "9. Uluslararası Sahne Sanatları Müze - Kütüphane Kongresi". Kongre hakkında bir rapor ile Karagöz ve Tiyatro hakkında iki bildiri. 23,5x16,5 cm. boyunda, 22 sayfa. Edinme Adresi: Güz Sk. 13/4, Güvenevleri - Ankara.

• Prof. Dr. Hasan KALAŞI: "Le Role de Chemseddin Sami Frachery Dans la Formation de Deux Langues Littéraires; Turc et Albanais - Türk ve Arnavut Dilinde Chemseddin Sami'nin Rolü". Académie Serbe des Sciences et des arts. Institut des Etudes Balcaniques - Sırp İlimler ve Sanatlar Akademisi Balkan Etüdleri Enstitüsü. Beograd, 1970 den ayrılasm. 20 sf. (197. sf. dan 216. sf. ya kadar).

• Bonü St. ANGELOV-Türkçe: ACAR: "Slav Alfabetesini Yaratan Kiril ile Metodiy Kardeşler". Dokümantasyon. Dizisi: 2. 20x13,5 cm boyunda. 76 sayfa, 5 lira. Çevirenin kendi yayını.

• Ömer Asım AKSOY: Gelişen ve Özleşen Dölimiz". Genişletilmiş 2. baskı. TDK. Tanıtma Yayınları Dil Konuları Dizisi: 13. 20x14 boyunda. 70 sayfa, 3 lira.

• Fazıl Hüsnü DAĞLARCA: "Dört Kanatlı Kuş". Seçilmiş şiirler. Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 186. 16x11,5 boyunda, 272 sayfa, 10 lira.

• Hüznü Veldet VELİDEDEOĞLU: "Türkleştirilmiş Metinleriyle Birlikte Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu, İkinci Cilt: Borçlar Kanunu". TDK. Yayınları: 310. 16,5x12 boyunda, 384 sayfa (561. sf. dan 944. sf. ya kadar), 15 lira.

— Ölüme care aramaya.
— Ölüme care var mı?
— Yok, yok! Ama aramak ta mı yok?
— Bekle, sen kitaba ne kadar önem-rün kaldı?
— Yoksa sen, Ezrail misin?
— ve bir kanat darbesiyle kayık dövrülür. Lokman boğulur, kitab suya düşer. Ve dolmuş kitabın ancak birkaç sayfasını sahiller sefâmete ulaştırabilir ki bütün hekimliğimiz de orada yazılı imiş.

Confolens Folklor Festivaline Bakırköy Halkevi Katıldı

Yazan: İhsan HİNÇER

Milletler Arası Confolens Festivali'nin 13. s'bu sene 8-16 ağustos tarihlerinde yapıldı. Bu yılki festivale Bakırköy Halk-
evi Halk Oyunları Grubu'muz davet olun-
muştu. Bakırköy Halkevi Topuluğu aylar-
ca bu festival için çalışmış, giyim ve ku-
şamalarını aslına uygun bir şekilde olmak
üzere yeniden hazırlamışlardı.

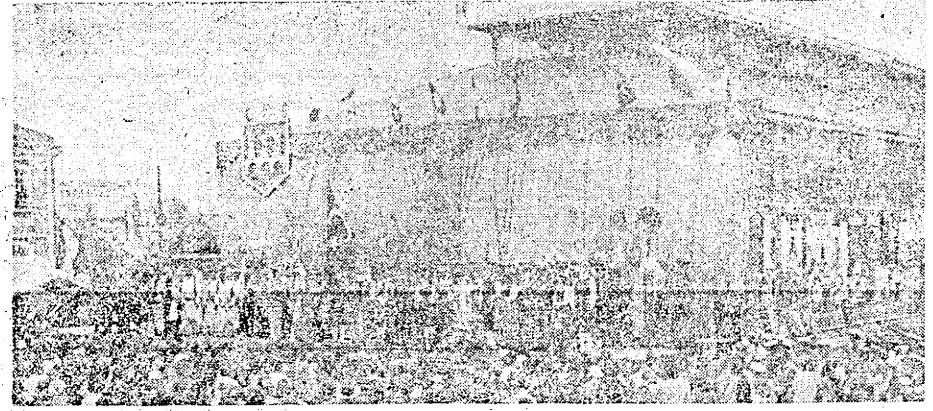
23 temmuz 1970 günü gece saat 23.30
da Grup otobüsle yola çıktı. Topuluk 47
kişiden ibaretti. Grup'un kabile başkanlı-
ğını aynı zamanda Halkevi Başkanı bu-
lunan Orhan Tuğsavul, yardımcılığını da
Hikmet Adısanoglu yapıyordu. Teknik Baş-
kan ve Direktör olarak da İhsan Hınçer
topluluğun başında yer almıştı. İki tecrü-
beli şoförle yola çıkan ekip elemanları Bul-
garistan, Yugoslavya, İtalya yolu ile 28
temmuzda Nice (Nis)'e ulaştı. 28 temmuz-7
ağustos tarihlerinde Fransa dağ ve deniz
Tatil ve Turistik Köyleriyle Gençlik kamp-
ları'nda birbirinden güzel halk oyunları

ve türk'leri programları'nı Fransız halkı-
na ve seyircilere alkışlattıktan ve Türk
Bayrağını Güney Fransa'da bir uçtan bir
uca dalgalandırdıktan sonra, 8 ağustos ak-
şamı açılış töreninden 3,5 saat önce Confo-
lens'a girdi.

O akşam düzenlenen resepsiyondan son-
ra gece saat 20.30 da büyük açılış töreni
başladı. Festivale katılan 1 — Türkiye
(Bakırköy Halkevi), 2 — Avusturya
(Fanfare Tyrolienne avec la "Musikkapel-
le"), 3 — İspanya (Les danses Andalu-
ses par "Coros Y Danzas"), Grenada, 4 —
Lübnan (L'Orient avec l'ensemble "M.E.
A. Aif Liban") Beyrouth, 5 — Rumanya
(Le triomphal ballet "Timisul") Timiso-
era, 6 — Tunus (La Troupe Nationale Folk-
lorique Tunis, 7 — İspanya (La Pro-
vince d'Estremadura avec le grou-
pe) Caceres, 8 — Sovyetler Birliği
(L'ensemble de Chants et Danses "Sala-
qhino") Roustavi - Gürcistan'dan müteşek-

Confolens Uluslar Arası Folklor Festivalinde açılış töreni ve Türk Ekiplerine ait fotoğraflar.

Türkiye, Avusturya, İspanya, Tunus, Sovyetler Birliği, Romanya ve Lübnan'la Fransa'nın katıl-
dığı Festivalin açılış töreni. Yunanlılar davetli oldukları halde Festivale katılmadılar.

kil yabancı memleket ekipleriyle Fransa-
dan Confolens Grubu dahil 7 topluluk,
Festivalin yapılacağı parkta toplandı. Yu-
nanlılar programda olduğu halde gelme-
mişlerdi. Bütün grupların katılmasıyla fes-
tival marşı okundu.

9 ağustos pazar günü, kapalı 3 bin kişi-
lik salonun önündeki 5 bin kişilik açık ha-
va sahnesinde bize 20 dakikalık bir zaman
ayrılmıştı. Gaziantep, Silifke, Erzurum
Kız Takımlarımız oyunlarını sundu. Halk
Türk'leri Koromuz dört türk'ü okudu. Ekip-
lerimiz ve koromuz halk tarafından çok
beğenildi. Devamlı şekilde alkışlandık.

Hafta arasında matine yapılmadı. Her
gece bir milletin oyunlarına ayrılmıştı. 10
ve 12 ağustos günleri dinlenme günleri idi.
Diğer günler önce 20 dakikalık bir program
Fransız bölge grupları tarafından doldu-
ruluyor, daha sonra Festivale katılan bir
memlekete 2-2,5 saatlik bir gösteri imkânı
sağlanıyordu.

İlk gece 8 ağustos galası Fransız d'Au-
ray ekibiyle Ruslara ayrılmıştı. 9 ağustos
Rumanya, 11 ağustos Tunus 13 ağustos
İspanya, 14 ağustos Türkiye, 15 ağustos
Lübnan'a verilmişti. 16 ağustos gecesi ise
final gruplarına tahsis olunmuştu. Finalet
Türk Grubu da kalmıştı.

9 ağustos günü havanın kapalı olması-
na rağmen Confolens'a özel olarak gelen
Paris Radyo - Televizyon Organizasyonu
folklor seksiyonu şefi Bn. Vernillat kala-
balık bir teknik personelle Grupumuzun

filmını çekti, müziklerini banda aldı. Da-
ha sonra da Halk Türk'leri Koromuzun
türk'lerini tespit etti.

11 ağustosta Uluslar Arası Confolens
Festivali dışındaki son gösterimizi de yap-
mak üzere Capbreton'a hareket ettik. 13
ağustosta Confolens'a döndükten sonra ertesi
gün bize tahsis olunan 14 ağustos
Türk Gecesi programını takdim ettik. Baş-
ka bazı milletlere ayrılan gecelerin ancak
700-800 bileti satıldığı halde, biz Confo-
lens'a ayak bastığımız ve ilk defalarca
yaptığımız gün, kapalı salonun gecemize
ait 3 bin biletli bir yer 12 frank olmasına
rağmen tükenmişti.

Türk Gecesi, hakikaten muhteşem oldu.
İstanbul'dan götürmüş olduğumuz 25 kilo
lokumu, antrakta, yörtük giyimli, tepelikli,
üçetekli güler yüzlü ve güzel kızlarımız
bütün seyircilere ikram etti. Bu sürpriz,
Fransızlar arasında büyük hayranlık u-
yandırdı. Türk lokumunun tadına doyanı-
yorlardı. Ayrıca Tekel Genel Müdürlüğün-
den aldığımız eşantıyon küçük şise Türk
likörleri, Türk rakıları ve şarapları ile si-
garalarının dağıtımı da aynı ilgi ile izlen-
di.

Grupumuz Elâzığ oyunları ile sahnede
gör'ldüğü zaman, bir nefes bile duyulmu-
yordu. Çaydaçıra, Delilo, Fatmalı ve Ge-
çike'nin coşkunluğu bütün Fransızları âde-
ta büy'lemişti. Elâzığ'lı Gaziantep Takımı
takip etti. O da sürekli alkışlarla sahneyi
terketti. Sıra, Erzurum kız ekibimizde idi.

Kızlarımız altın sıra işlemeli bindallı ve mihlamlarıyla sahnede görüldükleri zaman ilk alkışlar bayanlardan geldi. Bindallılar piri piri yepyeni ve gözalıcı idi. Kavak, Güvercin, Aşağıdan Gelirem'in inceliği seyircileri başka dünyalara sürüklemişti. Alkışlar uzun süre devam etti. Sonra Faruk Öngay yönetimindeki Halk Türküleri Korumuz birbirinden hareketli dört türkümüzü sundu. İki bağlama, kaval, kasık, def ve zil eşliğinde söylenen türkülerimiz de bol alış topladı.

On dakikalık aradan sonra Silifke Takımı oyunlarını sundu. Bu değişik oyunlarımız da aynı sıcak ilgi ile takip olundu. Bunu Kars ve Artvin danslarımız izledi. Sovyetler Birliği'nin de Festivale katıldığını dikkate alan yöneticilerimiz bu ekibin sıra oyunlarından ziyade temsili oyunlarına yer vermişti. Bu oyunlarımız da orijinal kostüm ve aksesuarlarıyla çok beğenildi. Fransız halkı kadar Sovyetler Birliği dansör ve dansözleri de elemanlarımızı tebrik etmekten kendilerini alamadı. Kars ve Kuzey Kafkas oyunlarında Grupun maskotu on yaşındaki Gürsel Hinger'in bir kartal yavrusu gibi sahneye fırlayıp hiçbir

falso yapmadan yerden kalpağı alması, büyük tezahürata vesile oldu. Sahneye son olarak Bitlis Takımımız çıktı. Giyimlerdeki orijinallik elemanların karşılıklı iki dizi halinde elleriyle savaşıması, hareketlerdeki dinamizm ve estetik, alkışları sürekli bir hale getirmişti. Bu coşkunluk içinde saat 24 ü geçmişti.

Bitiş, bütün elemanların ve idarecilerin sahnede toplanması, Samanyolu ve Ağlama Değmez Hayat şarkılarını hep birlikte söylemeleri, Fransız halkının da buna iştirakleriyle sona erdi. Bu sırada Bayrağımız Grup'un ortasında dalgalanıyor, alkışlayıcılarımızı sınırlıyordu.

Festival yarışmalı değildi. Fakat Grupumuza "En başarılı, en beğenilen Grup" olarak Festival Komitesi tarafından bir semarik Confolens plâketi armağan edildi.

15 ve 16 ağustos günleri 15 bin kişilik açık hava sahnesinde bize de 20 şer dakika ayrılmıştı. Bu matinelere de ekiplerimiz kendilerinden beklenen fazlasıyla verdiler. Türk Grubu, artık Confolens'ın en sevilen ekibi haline gelmişti. Bütün diğer gruplar bir bale veya dans okuluna veya devlet kuruluşuna mensup oldukları halde, yalnız Türk Ekibi ve Fransız Bölge Toplulukları amatördü.

Sadece 15 ve 16 ağustos günleri yapılan gündüz matinelerinde milli marşlar çalındı. Bütün gruplar matineler başlarken sahnede yerlerini aldılar. Bazı milletler milli marşlarını plâkla dinletirken, Türk Grupu toplu olarak davul eşliği ve seslerinin olanca gücü ile Confolens semalarını inlettii.

16 ağustos gecesi finalde ise her gruba önce 5 dakikalık birer oyun, sonra 5 dakikalık müzik, sonda yine 5 dakikalık oyun ve en nihayette de 1'er dakikalık müzik zamanı ayrılmıştı. Bu hareketli ve değişik programdan sonra gece yarısı saat 24 te Festivalin meşalesi törenle söndürüldü. Festival sona ermişti.

Ertesi gün, Bakırköy Halkevi Halk Oyunları Topluluğu, tarihine altın harflerle gelecek Fransa turu bitmiş olduğundan Türkiye'ye dönmek üzere Festival idarecilerine, Komite Başkanı Henri Coursaget ve daima yanımızda olan büyük Fransız Folkloristi Roger Lecott'e veda ederek Paris yolu ile Türkiye'ye doğru yola çıktii.

Derlemeler ve İncelemeler :

Van Duaları

— I —

İnsanların türlü dilekleri, istekleri vardır. Başkaları için iyi düşünceleri, duyguları vardır. Dua bunların gerçekleşmesini dilemektir.

Dua kelimesinin sözlük anlamı, Tanrıya yakarma, yakarış, birinin iyiliği için Tanrıya yalvarmadır.

Bazan gönül almak için, iyi bir dilekte bulunmak için dua edilir. Örneğin, sorulan bir soruya "Evet" diye cevap verildiğinde, bu cevabı veren kız çocuğuysa, "Efendi olasan", kadınsa "Efendin sağ ola" derler.

Bu bir bakıma, büyüklerin her zaman gençler için iyi şeyler düşündüğünü gösterir. Bu, onların iyi bir insan olması, iyi bir geleceğe kavuşması için hem istek, hem telkindir.

Her iyi ve olumlu hareketi hayır duyla karşılamak, bir bakıma toplumu iyile, iyiliğe yöneltmek değil midir? Dualarda böyle bir terbiye sistemini açıklıkla görürüz.

Bazan dardo, sıkıntıda kalanlara mânevi bir destek olması için dua edilir, "Allah muhtem ol", "Allah sağlık versin", "Mevlâ üzüm güldüre" gibi.

Bazan da yapılan bir iyiliğin bir hizmetin, bir yardımın karşılığında dua edilir, "Allah razı olsun", "Allah gönlün muradın vere" gibi.

Kim zaman olumlu bir davranış beğenilir ve bunu yapan kişiye ya da hayırlı evlâda karşı duygular dualarla anlatılır: "Allah ana baban başlasaya", "Ömrün uzun olsun, düğünün güzün olsun", gibi.

Kim zaman da toplumun ayıpladığı, din buyruklarına aykırı kötü davranışlar, kötü olaylardan bahsedilirken, "Allah e-sirgeye", "İman ile gitmeş nesibola", gibi yalnız bir kişiyi değil, herkesi ilgilendiren, herkes için olan dualar edilir.

Dualarda yurt ve ulus sevgisi de görülür. Yurt için, ulus için de dua edilir. "Allah seni millete başlasaya", "Allah vatan ve millete zeval vermiş", gibi.

Çoğu kez kişinin sağlığında yüzüne ya da ardından söylenen dualar yanında, ölü-

münden sonra da söylenen dualar vardır: "Allah Rahmet etsin, nur içinde yat" gibi.

Kısaca diyebiliriz ki, dualarda görülen başlıca özellik iyiyi, güzeli, doğruyu beğenip değerlendirmek ve iyiyi, güzeli, doğruya çevreyi isteklendirmektir.

Bir kısım dualar islâmî inanışları, hatâ mezhep duygularını açıklıkla ortaya koyar. Bunlar genellikle çoğunlukta. Bazı dualar da, Orta Asya Türk Kültürünün izlerini taşırlar. "Giran daima yahül gâsün", gibi. Bu sözle, Yakut Türklerinin evlenme töreni arasında yakın bir ilgi vardır. Eskik Türk törelerini en fazla koruyan Yakutlarda, düğün merasimi sonunda, şaman duasını bitirince gelin ocağın yanına gelir, diz çöker. Üç parça yağla üç parça çirayı ocağa atar. Ocak parlayınca kadar da üfler. Sonra kız babası kızın başına bir sarma atar ve oğlana teslim eder. "Ocağın yânsun, tütsün" gibi dualarında bu ocağı kutsal sayan inanışla ilişkisi düşünülmelidir.

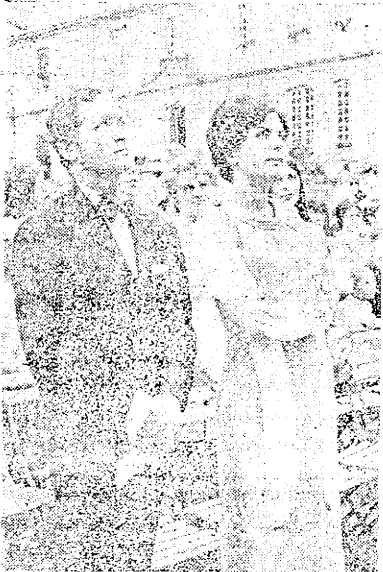
Dualar incelendikçe, onların daha bir çok özelliklerini bulmak mümkündür. Sımdı malzemeyi verelim, onu da, gelecek günlerle ve araştırmacılara bırakalım.

Bütün dualar üzerinize olsun.

— A —

- 1 — Ağa olasan, paşa olasan, uzun ömürmen mesut yaşıyasan.
- 2 — Ağ (1) bağıtlı, altın tağıtlı olasan.
- 3 — Ağ bağıtlı olasan.
- 4 — Ağlamak nesibolmaya (2)
- 5 — Ağhyanlardan uzak galasan.
- 6 — Ağzın daim şirin gala.
- 7 — Ah demiyesen, Allahtan umduğun bulasan.
- 8 — Ah demiyesen dar gün görmeyesen
- 9 — Allah adamı garı (3) şerrinden hılas (4) eda.
- 10 — Allaha emanet olasan.
- 11 — Allah anan baban başlasaya.

- 1 — ağı: ak
- 2 — nesibolmaya: nasibolmasın
- 3 — garı: kadın
- 4 — hılas: halâs, kurtuluş

Confolens Festival Kraliçesi Matmazel Janine Bouchet ile Komite Başkanı, M. H. Coursaget

- 12 — Allah anan baban rehmet(5). et-
sin.
13 — Allah balaların bağışlaya (6)
14 — Allah balaların esirgesin.
15 — Allah balaların sahlasin.
16 — Allah belân vermiye.
17 — Allah bolluk versin.
18 — Allah canan sağlık vere.
19 — Allah cennette sarayın hazır ede.
20 — Allah din ve devlete zeval (7) ver-
mesin.
21 — Allah dostan var, düşmanın yoh
etsin.
22 — Allah esirgesin.
23 — Allah geçmişlerin rehmet etsin.
24 — Allah gısmetin bol etsin, görün-
mezinden versin
25 — Allah gönlen (8) muradın vere.
26 — Allah görünmez kazalardan esir-
gesin.
27 — Allah göynân (9) göre vere.
28 — Allah hayırlı gecim versin.
29 — Allah hesretan (10) gavuştura.
30 — Allahın duvası (11) senin üstünde
ola.
31 — Allahın heznesine (12) rasliyasın.
32 — Allahın nefesi üstünde ola.
33 — Allahın nezeri (13) üstünde ola.
34 — Allah iman guran vere.
35 — Allah imanın esirgeye.
36 — Allah imanun kâmil ede.
37 — Allah işin gücün artırsın.
38 — Allah kesen İbrahim Halilullah
bereketi (14) versin.
39 — Allah kolaylık versin.
40 — Allah kötü gözden, kötü nefesten
esirgesin.
41 — Allah mesut ve bahtiyer ede (15).
- 42 — Allah mutnin (1) ola
43 — Allah muradınla güldüre
44 — Allah muradın vere
45 — Allah ocağın bağışlaya
46 — Allah ölmüşlerin (2) rehmet etsin.
47 — Allah ömrümün yarısını sana ver-
sin.
48 — Allah ömrün uzun ede.
49 — Allah ömür, mal bereketi versin.
50 — Allah, peygamber senden razı ol-
sun.
51 — Allah razı olsun.
52 — Allah sağlık versin.
53 — Allah sana göynan (3) göre vere.
54 — Allah sana güzel arvat nesibede(4)
55 — Allah sana çok versin.
56 — Allah sana hoca gitmağa nesibede
57 — Allah sana helâl süt emmiş ne-
sibede.
58 — Allah sana helâl ekmeç nesibede.
59 — Allah sana heyirli şafalar vere.
60 — Allah sana iman guran nesibe
61 — Allah sana imaniyla gitmaç nes-
ibede.
62 — Allah sana paşa nesibede.
63 — Allah sana zorluğ göstermeye.
64 — Allah sana oğul vere.
65 — Allah seni anah babalı büyüte.
66 — Allah seni anan baban bağışlaya.
67 — Allah seni bağışlaya.
68 — Allah seni bahtından güldüre.
69 — Allah seni başımızdan eğişik (5)
etmesin.
70 — Allah seni berhudar (6) etsin.
71 — Allah seni büyük adam ede.
72 — Allah seni cehennem ateşinden e-
sirgesin.
73 — Allah seni darda goymiya
74 — Allah seni effeyleye (7).
75 — Allah seni emeli salih (8) ede.

- 5 — rehmet: rahmet
6 — balaların: evlatların
7 — zeval: sona erme
8 — gönlen: gönülün
9 — göynan: gönülüne
10 — hesretan: hasretine
11 — duva: dua
12 — hezue: hazine
13 — nezar: nazar, bakış
14 — İbrahim Halilullah: İbrahim Peygamber
15 — ede: etsin.

- 1 — Mutn = yardımcı
2 — Ölmüşlerin = ölmüşlerine
3 — Göynan = gönülüne
4 — Nesibede = nasibetsin
5 — Eğişik = eksik
6 — Berhudar = müftü
7 — Effeyleye = affeyleye
8 — Emeli salih = din buyruklarına göre yararlı iş

- 76 — Allah seni esirgeye
77 — Allah seni gadadan (9) belâdan
sağliya.
78 — Allah seni geçitsiz yollardan geçir-
sin.
79 — Allah seni gelmiş geçmiş gadalar-
dan emin etsin.
80 — Allah seni goruya.
81 — Allah seni heç (1) bi ezadan (2)
noğsan etmiye.
82 — Allah seni mana çoh görmiye.
83 — Allah seni mesut ede.
84 — Allah seni millete bağışlaya.
85 — Allah seni namerde möhtaç et-
meye.
86 — Allah seni nazardan sahlaya.
87 — Allah seni o dünyada bu dünyada
sen etsin.
88 — Allah seni sevdiyan (3) gavuştura.
89 — Allah seni şeri şeytandan (4) gu-
ri (5) böhtandan (6) esirgeye.
90 — Allah seni ulandırmıya.
91 — Allah seni var ede.
92 — Allah silân (7) gavuştura.
93 — Allah şufa (8) vere.
94 — Allah tükenmez ömürler vere.
95 — Allah vatana ve millete zeval ver-
miye.
96 — Allah yardımcın ola.
97 — Allah yardımcın, Peygamber şefa-
atın ola.
98 — Allah yüzen (9) heyirli (10) gapi
aça.
99 — Alın temiz ola inşallah.
100 — Ambarına buğday yağsın.
101 — Anan baban eğişik olmaya.
102 — Anan baban nur içinde yata.
103 — Anan bahtı ola, senin tahtın.
104 — Altın baht, altın tahtla gülesin.
105 — Analı babalı büyüyesen.
- 1 — Bağdaki yonca gibi yeşersen
2 — Bahdın açık ola.
3 — Bahdın ağ (11) olsun.
4 — Başınız sağ olsun.
5 — Başın pınar, ayak ucun göl ola.
6 — Ben senden razıyım, Allah da sen-
den razı olsun.
7 — Bereketi çoğ ola, ağır dadıyla yene
8 — Bereketli ola.
9 — Bereketini gör.
10 — Bereket versin.
11 — Berhudar olasan.
12 — Beytullaha (12) üz süresen.
13 — Birin bin ola.
14 — Boş kiseye (13) el uzatmiyasan.
15 — Boyağın hayri ola.
16 — Büyük adam olasan inşallah
17 — Barnun ganamaya.
- 1 — Cenn dert görmiye.
2 — Cenebi Hek seni esirgeye.
3 — Cennete gidesen inşallah.
4 — Cennet hatuni (14) olasan.
5 — Cennetin bütün gapıları üzân (15)
ağ olsun.
6 — Cennet mekamin (16) ola.
- 1 — Çay pasdan gelim.
2 — Çıran (17) daima yahılı galsın.
3 — Çoluğunla gocuğunla yaşa.
4 — Çüt (18) gocalasız (19).
- 1 — Daima doğru yoldan gidesin.
2 — Dalli budahlı olasan.
3 — Darda galmiyasan.
4 — Dar gün görmeyesen.
5 — Dar gününde Hızır Hoca imdadın
yetişe.
6 — Dert görmiyesen.
7 — Devletin (20) başından deniz gibi
aşsın.

(Devamı var)

- 9 — gada = kaza; istenmeden yapılan, ba-
sa gelen kötü iş, kötü olay
1 — heç = hiç
2 — ez : azı, uzuv, organ
3 — sevdiyan : sevdiğin
4 — şeri şeytan : şeytanın şeri
5 — guri : kuru
6 — böhtan : iftira
7 — silân : silâna
9 — yüzen : yüzüne.
10 — heyirli : hayırlı

- 11 — ağ : ak
12 — beytullah : Kâbe
13 — kise : kese, parç keseli
14 — hatuni : kadını
15 — üzân : yüzüne
16 — mekamin : makamın
17 — çıran : çiran, ocağın
18 — çift : çift, birlikte
19 — gocalasız : kecayasız
20 — devlet : talih, mevki, zenginlik.

Türk Folklor Kurumu Hollanda'da Başarı Kazandı

Yazan : Mehmet YALÇIN

Daha birkaç yıl öncesine kadar Dışişleri, Turizm ve Tanıtma Bakanlıklarının büyük yardımları ve gezi giderlerini karşılamaları ile yurt dışında düzenlenen festival ve şenliklere geniş çapta Halk Dansları Topluluklarımız gönderilmekte idi. Bu topluluklar her gittikleri yerde büyük ilgi ile karşılanıyordu. Bunun üzerinedir ki, Avrupa'nın her yıl yapılan festival ve şenliklerine çağrılar artmış bulunmaktadır. Fakat bu kez de ilgili bakanlıklar bu grupların giderlerini karşılamaktan âdetâ vazgeçmiş bir duruma gelmişlerdir. Bunun üzerinedir ki, aydın genç çevreler ve dernekler yapılan davetleri, ilgili yerlerden yardım istemeseler de kendi imkânları ile karşılamaya ve davet oldukları festival ve gösterilere katılma imkânlarını kullanmaya başlamışlardır.

Bu yolla, yalnız bu sene 7 kuruluş yurt dışı gezi yapmış ve yurdumuza başarılı neticelerle dönmüştür. Bu çağrılardan birisi de Türk Folklor Kurumu'na yapılmıştır. Bu dernek, mali yük altında ezilmesine rağmen her yıl kendi lokalindeki Folk Dans Matinelerine yaz ayları boyunca devin etmiş, her yıl de Hollanda'dan aldığı bir daveti geri çevirmiyerek 2 temmuzla 28 temmuz 1970 arasında aşağı yukarı bir aya yakın geziyi ve gösteri programını kabul etmiştir.

Türk Folklor Kurumu'nun Folk Dansları Grubu 2 temmuzda otobüsle yola çıkmış

ve 5 temmuzda Amsterdam'a vararak 7 temmuz günü Amsterdam'ın en büyük parkında ilk gösterisini yapmıştır. Vortelpark'ta yapılan bu gösteriyi Hollandalılarla birlikte büyük bir Türk işçi topluluğu da izlemiş ve büyük tezahüratta bulunmuştur. Bu gösteriyi Tiel, Zeist, Rotterdam, Den Haag, Dordrecht Doorn, Woerden, Gorkum, Arnhem, Leiden ve Gouda şehirlerinde yapılanlar izlemiştir. Bütün bu gösterilere Hollanda halkı yanında Türk işçi ve öğrencileri de büyük çapta seyirci olarak katılmış ve teşviklerde bulunmuşlardır.

Çok başarılı olan grupta Bitlis, Elazığ, Gaziantep, Sivas, Karadeniz ve Karas takımları yer almaktaydı. Bazı yerlerde gösteri, bazı şehirlerde de uluslararası festivallere katılan ekiplerimiz oyunları, müzikleri, türküleri ve giyimleriyle büyük sempati toplamışlardır. Kafilede bulunan Halk Türküsü Sanatçısı Turan Engin'in okuduğu türküler de kafilenin başarısını bir kat daha artırmıştır.

Türk Folklor Kurumu Halk Oyunları Topluluğu 21 temmuzda Hollanda'dan ayrılış ve 28 temmuz 1970 de İstanbul'a dönmüştür. Kurum, bu gezisi sırasında aralık 1970 ve 1971 yılı yaz aylarında yapılacak gösteri ve festivallere tekrar davet olunmuştur. Topluluk mensuplarını bu başarılı gezilerinden dolayı tebrik etmeyi bir borç biliriz.

Fransızlar Halk Oyunlarımız İçin Neler Söyledi

Derleyen: Süheyl UÇARER

Diğer sayfalarımızda Bakırköy Halkevi Folk Dans Topluluğu'nun Fransa Gezisi hakkında geniş bilgi vermiştik. Bu arada Bakırköy Folk Dans Grubu'nun tercümanlığını yapan emekli albay ve halen Sultanahmet Sanat Enstitüsü Müdür Yardımcısı ve Fizik öğretmeni sayın Süheyl Uçarer, oyunlarımızı ve gruplarımızı seyreden bazı Fransız otoritelerine görüşlerini el yazıları ile bir deftere not ettirmiştir. Bu yazılarını Türkçesini, yine sayın Uçarer'in tercüme ettiği satırlarla aşağıda bulacaksınız.

Bu notlar, Türk Halk Oyunları Topluluklarımızın Yurt dışında ne kadar geniş propagandanızı yaptıklarının açık bir delili ve belgesi niteliğindedir. Bu görüşleri, Dışişleri, Turizm Tanıtma ve Millî Eğitim Bakanlıklarını ilgili yetkililerinin bilgilerine sunmayı bir görev telâkki ediyoruz.

TEA

İstanbul Bakırköy Türk Folklor Grubu ile birkaç haftayı zevkli bir şekilde geçirdim.

Yüksek kalitesi ve centilmenliği dolayısıyla bu Folklor Birliği'ne teşekkür borçluyum.

Burada kendimden asla bahsetmiyeceğim. Fakat, alışılan ve lâik olduğu hayranlığı hak eden gruptan takdirle bahsetmek yerinde olur.

Türkiye'den gelen bu Folklor Topluluğuna en samimi teşekkürlerimi sunar, takdirlerimi belirtir ve Allahsmariadık, dedim.

4.8.1970

Christian RIGONDAU
Percepsian, 16-Confolens
(Türk Grubu Rehberi)

*

4 Ağustos 1970 salı akşamı İstanbul (Bakırköy Halkevi) Folklor Grubu'nun şabane gösterilerinden ötürü Grupa Balaruc Tatil Aile Köyü adına teşekkür ederim. Dansedener, türkî söyleyenler ve grup olarak, tatil yapanları tatlı heyecanlara gerkettirdiler.

Türk Folklor Ekipleri'ne bravo! Ve teşekkürler! Sizi, Balaruc'da gene görebilmek ümidi ile,

4.8.1970, Balaruc
V. V. Müdürü
LİSTAUTRETS

*

Türk Dostlarıma: Uzaklardan gelip Fransız'da çok centilmençe turne yapan ve çok şabane oyunlarımızı sunan Türk dostlarımızın La Grande Motte Aile Tatil Köyü ve Tu-

rist Tatil Köyü adına en samimi hislerimi ve hayranlıklarımı sunarım.

4.8.1970

La Grande Motte VVF. VVF.
Müdürü
Henri CASTEL

*

Türk Folklor Grubu'nun çok yüksek vasıflı olduğunu müşahede ettim.

Fakat en çok hayretimi mucip olan nokta, bu Grup'un 600 km. lik otobüs yolculuğundan sonra dinamizmini kaybetmeden tebessümle gösterilerine devam etmesi oldu.

Bin defa bravo!

5.8.1970

Super - Besse VVF Müdürü
J. Lutiner

*

Bu Türk dans ve müzik gösterisi bize büyük sevinç verdi.

Şantörler ve halk dansları elemanları mesleklerinin tam erbabi. Centilmenlikle ve içten gelerek oyunlarımızı oynamakta çok mahirler.

Onlar bize Türk milletinin çok iyi hasletlerinden birkaçını teneffüs ettirdiler. Bu güzel gösteri için çok teşekkürler.

5.8.1970

Orsay Teknik Üni. Profesörü
F. Luçat

*

Türk Folklor Grubu'nun gösterdiği çok güzel folk dansları ve müzikleri ile Türk Milletini zevk ve neşe ile tanımış olduk. Ben şahsen bu gösteriyi seyretmekten büyük zevk duydum. Bu mutlulukla seyret-

Yıllık abonesi : 15,
altı aylık abonesi: 7,5
İfradır.
Yurt dışı senelik abone :
\$ 5, c 2

**TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI**

Basilmayan yazılar
istenince geri gönderilir.
Dizgi ve baskı:
Halk Matbaası
İstanbul

Şahibi ve Genel Yayın Müdürü : İRSAN HINÇER

Yazı İşlerini Füllen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HINÇER

Mektup ve bavale için adres : Posta Kutusu : 46, Aksaray -- İstanbul , Tel: 22 49 74

tiğira gösteriyi her zaman hatırlıyacağım ve karar verdik, Türkiye'ye gideceğiz.

5.8.1970

CNRS'de Bilimsel Araş.
Görevlisi

Liliane LURÇAT

*

Fevkalâde-Hayret verici, hissî bir gösteri.

Müzik,
Dans,
Kostüm.

Hepsi fevkalâde ve bizi ancak çok güzel olan bir memleketin hayallerini düşünmeye sevkeden oyunlar ve sahneler.

7.8.1970

Issoire

M. Lefevreut

(Çpiker ve İs. Lisesi Md.)

*

-Seyircileri iki saat on beş dakika heyecan içerisinde tutan bu dans ve müzik gösterisinde bir medeniyetin ve kültürün ve ona sahip olan ırkın üstünlüğü kendini gösteriyor. Bu güzel Türk Folklor Oyunları ve Müziği parlak ve sıhhat nümunesi olarak bir daha teşekkürü lâyaktır.

11.8.1970

Seignosse

VVE. Müdürü.

DESCORPS

*

Fevkalâde gözalıcı renkler içerisinde altın sırma işlemeli kostümler arasında ne-

şe, dinamizm ve şevk ilham eden bir gösteri..

Unutulamiyacak bir hatıra ve şahane bir Türk Folk Dansları programı.

12.8.1970

Capbreton

VVT. Müdürü

M. RIGAL

*

Gösterilerinizin etkisi fevkalâde... Bize çok iyi, kaliteli bir Grup, üstün vasıflı folk dans ve müzik elemanları getirdiniz. Değeri hakikaten yüksek bir topluluk. Samimi dostluklarımla.

16.8.1970

Henri COURSAGET

Confolens Festival Kom. Es.

*

Bravo Türk Grubu'na. Gelecekte bu şahane Grup'u tekrar görmek isteriz.

18.8.1970

Roger LECOTTE

Vice-Président de la S.E.F.

Trésier de la S.I.E.F.

*

Bir savaşı andıran tipik ve hiç görmediğimiz danslarımız ve giyimleriniz büyük sükse yaptı. Çok beğenildi. Bizi mesut ettiniz. Grupunuzu en iyi dileklerle tebrik ederim. Bravo!

16. 8. 1970

Jean Courdavauld

21 Rue Balzac, Viqueux 91

En Fazla Bölge Oyun Ekibine Sahip Bir Lise :

Ihsan Mermerci Lisesi'nin Hollanda'daki Zaferi

Yurdumuzun belli başlı şehirlerindeki dernek, kurum ve yüksek tahsil kuruluşları arasında en fazla çeşitli bölge ekibi-ne sahip bulunan Zeytinburnu İhsan Mermerci Lisesi'dir. Yetişen elemanlarını her yıl yüksek tahsil yapmak üzere bünyesinden kaybettiği halde, daima yeni elemanlarla bu boşluğu doldurarak, ekiplerini yenilemektedir.

Zeytinburnu İhsan Mermerci Lisesi Folk Dans Grubu, bu sene Hollanda'ya Goes Festivaline davet edilmiş ve bu festivale Üsküp, Kuzey Kafkas, Gaziantep, Van, Elâzığ, Artvin, Kars, Bayburt, Erzurum (Kız-Erkek) ve Türkistan takımlarıyla iştirak etmiştir.

Goes'ta büyük ilgi ve sempati uyandıran Zeytinburnu Lisesi Ekiplerini Hollanda gazeteleri methetmişler, dolayısıyla Türkiye hakkında övücü yazılar yayınlamışlardır. Grup, daha sonra Hollanda'nın başka şehirlerinde de gösteriler yapmış, oradan Belçika'ya geçmiş burada da üç şehirde gösteriler yapmıştır.

Goes Festival Komitesi Başkanı Zeytinburnu İhsan Mermerci Lisesi Müdürü Bedi Kılıç'a:

"Sizin ekiplerinizi Festivalin başında ve sonunda sahneye çıkaracağız. Zira, bu se-

Ihsan Mermerci Lisesi Halk Oyunları Grubunun Hollanda gazetesinde çıkan yazı ve resimleri

kilde hareket etmemiş olsaydı, halk sizin oyunlarınızı gördükten sonra Festival mahallini terk edebilirdi. Eramaydan vermek istemiyoruz. Oyunlarımız ve giyimleriniz halkımızın çok hoşuna gitti, demiştir.

Grup Hollanda'dan sonra

Belçika'ya geçmiş, oradaki gösterilerinden sonra, Almanya, Fransa, İtalya, Yugoslavya ve Bulgaristan yolu ile bir aylık göçünü tamamlamıştır.

Bu başarılı gezilerinden dolayı Zeytinburnu İhsan Mermerci Lisesi öğrenci ve yöneticilerini bilhassa kutlarız.

T. F. A.

Festival günlerinde yapılan defileden önce çeşitli milletlere ait elemanlar arkadaşlık yaparken

Erzincan Mânileri

Derleyen: Hüseyin SÖNMEZ

Atınm heli ince
Bicem gidem pırince
Ya gelim ya gelmiyim
Otur ağla sesince

Ay doğar aşmâh ister
Kürt gızı yaşmah ister
Şa benim garip gönlüm
Yâre gavsımah ister

Baca başı pıtrak
Gel aşağı oturak
Al beni ahm seni
Ei dilinden gurtulak

Bahçe devarım besar
Hesarı gölge basar
Bu yıl yollar tehliکه
Adam yâre mi küser

Benim yârim mûh gibi
Akar gider ok gibi
Geriyse dömlip bakmaz
Yâri bunda yoh gibi

Bu dağın ardı mese
Gün aşa gölge düşe
Sevdaya söz gatam
Kıvne şivan düşe

Çıktım eşik arası
Buldum atlas parası
Tez buldum tez üfürdüm
Nedir bunun çaresi

Çıktım eşik üstüne
Baktım yârin kasti ne
Şam gıher bağlamış
Al kaputun üstüne

Çubuğum yok uzadım
Uzak yollar gözledim
Eşin yok, menendin yok
Seni kime benzedim

Evin evime bahar
Aramızda hark akar
Çok sıkı bakma bana
Düşman başıma gahar

Gayalar merdin merdin
Söylenmez benim derdim
Sular mürekkep aksa
Yazılmaz benim derdim

Gayfo büştüğü yerde
Bişip daştığı yerde
Güzel girdin sorulmaz
Gönül düştüğü yerde

Giderim önüm dağdur
Sinem meyvalı bağdur
Sen gazanım yâr yesin
Nice kı canım sağdur

Gidersen gelemem mi
Dağları delemem mi
Sen bençen olursun da
Ben senden ofamam mı

Gitti arpa bigmeğe
Eğildim su igmeğe
Dediler "yârin gelmiş"
Ganat açtım uçmağa

Gâkte yıldız ellidir
Elişi de bellidir.
Ben yârimi tanırım
Çüt benimden bellidir

Havalar bulutlandı
Bulutlar kilitlendi
Aha goydum gidiyem
Barhanam şeriflendi

Kapıdaki kaktıdır
Gomşuları zalımdır
Eher ne derse desin
O benim öz malımdır.

Karanfil neden olur
Dökülür den den olur
Ben ayrılık bilmezdim
Ayrılık senden olur

Kışların yazıları
Körpedir kuzuları
Ne gördüm ne tanıdım
Allah'ın yazıları

Küp üstünde bastırma
Kız zillifin kestirme
Kestirirsen az kestir
Emmoğ'unu küstürme

Mavi ilik mor düğme
Gine düştün gönlüme
Her gönlüme düştükçe
Ken damlar yüreğime

Oyaların dört oya
Su bağladım her doia
Aha goydum gidiyom
İçinize dert ola

Oyahn hindi başında
Oyaları kasında
Sağ olsun da sallansın
Köyümüzün içinde

Pahır kalaylı sını
Sildireydim pasını
Beş kardesin içinde
Seçtim aldım hasım

Pencerede bakıyor
Mısal almış okuyor
Gızlar haberiz olsun
Ablayımız galkıyor

Pencerede gülüm yâr
Elin uzat gelim yâr
Nasıl bensiz darıysan
Deş yürekli zalım yâr

Sarı gavun dileyim
Aç yorgan gireyim
Uyandıka sar beni
Yâr olduğanı bileyim

Sarı puşu serpmeli
Al yamakta öpmeli
Geceler on dört seet
Nasıl yalnız yatmalı

Yetimem yüzüm gülmez
Derdiyem kimse bilmez
Göz göz olan yarımı
Örterem kimse bilmez

Beşinci Türkiye Aşıklar Bayramı

24-30 EKİMDE KONYA'DA YAPILIYOR

Konya Turizm Derneği tarafından 5 yıldan beri düzenlenen "Türkiye Aşıklar Bayramı" bu yıl 24 Ekim 1970 cumartesi günü başlayacak 30 Ekim 1970 cuma günü sona erecektir.

Şimdiden Konya'ya aşık ve saz şairleri akını başlamıştır. Bayrama geçen yıllarda katılmamış bulunan aşıkların da iştirak edeceği bildirilmektedir. Ekim ayının haftasından itibaren bazı aşık ve saz şairleri Konya'ya gitmişlerdir.

Tertip Heyeti, bu yılki Bayram'ın sadece atışma, taşlama, muamma ve türkü şeklinde olacağını ilân etmiştir. Şiir dalının bu yıl yarışma dışı bırakıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, saz şairleri ve aşıkların belli vadeli şiir yazıp söylemeleri, atışma, taşlama yapımaları ve yine şiirle ilgili muamma çözmeleridir. Türkü ise, belli kişi ve aşıklar tarafından söylendiği takdirde, halkın ortak malı olmadığı için türkü sayılmaz. Esasen aşıklar, kendi şiirlerini sazlarıyla türkü şeklinde okunmaktadır. Bu da şiirin türkü olduğu mânasına gelmez. Tertip Heyeti asıl bu konuyu ele almalıdır.

Her ne kadar Jüri bu konuları gayet iyi ve yakından bilen kişilerden kurulu ise de, bunlar Tertip Heyeti tarafından kendilerine verilen görevden dolayı çıkarmayacaktır. Bu sebeple Jüri'nin de görüşü alınacak gelecek yıllarda şiire yer verilmemesi, fakat türkünün kaldırılması yerinde olur. Zira saz şairi ve aşıklar şiir söyler, atışma ve tartışma ya-

par, muamma asar, hasmının dilini bağlar, onu hapteder, lakin türkü yakamaz. Türküyü halk yakar, Ancak aşıklama tarzında okunan şiirler bazan, zamanla türkü haline gelir, kaili silinir.

Konya gazetelerinde çıkan haberlere göre, Büyük Jüri'ye Ahmet Kabaklı, Gül-

tekin Samancı, Mehmet Kaplan, Muzaffer Uyguner, Osman Atilla ve İhsan Hüner seçilmiştir. Küçük Jüri 24-26 Ekim günleri, Büyük Jüri de 27-30 günleri Bayramı izleyecek, sonunda de-recelendirmeye geçecektir.

Bayrama katılacak aşıklara başarılar dileriz. T.F.A.

Daha Beklemeyin

Ustanın Çırağına Öğüdü

"İş sahibi olmak için işi bilmek yetmez. Gerçekten de öyle... Hem kendinizi, hem de yurt kalmanızı birşeyler katmak için, iş yapacak biriniz vardır. Kızılderili Esmâ ve sanatları Prodî vererek beste-yen ve destelerden bir banka biliyor, usta... Onun için söy-le getiriyor sözünün gerisini!"

TÜRKÜLERİN PAZARI

BU İŞİTİMİN VAR

Şiddetli
baş
ağrılarına
karşı

OPON
KULLANINIZ

OPON, baş, diş, adale, sinir, lumbago,
romatizma ağrılarına teskin eder.
OPON, hayvanların musayyen vama-
nolaki saucularında faydalıdır.
OPON, günde 6 tablet alınabilir.

(Yeni Ajans: 4090 - 120)

DAMLIYA
DAMLIYA
GÖL OLUR

TURKIYE BANKASI

paramızın... istikbalinizin emniyetidir

(Folklor: 121)

FILİZ
ÇAYI

ÜSTÜN VAZELİ ÇAYLARIN HARBANİLE HAZIRLANMIŞTIR

(Basın: 60875 - 122)

**ANADOLU
BANKASI**
SİZİN ESİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
— kısacası —
AİLENİZİN BANKASIDIR

(Folklor: 123)

en iyi
servisi olan
buzdolabı

ARÇELİK

(Yeni Ajans: 4092 - 124)